

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 29.10.2003
KOM(2003) 649 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO
NEUVOSTOLLE, EUROOPAN PARLAMENTILLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE
JA ALUEIDEN KOMITEALLE**

Tekstiili- ja vaatetusalan tulevaisuus laajentuneessa Euroopan unionissa

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ.....	4
1. Johdanto	6
2. Yhteenveto tekstiili- ja vaatetusalan talousanalyysistä	7
3. Tärkeimmät haasteet ja toteutettavina olevat politiikan aloitteet.....	8
3.1. Laajentuminen.....	9
3.1.1. Laajentumisen vaikutukset 15 nykyisen jäsenvaltion tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiin	9
3.1.2. Laajentumisen vaikutukset uusien jäsenvaltioiden tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiin..	9
3.2. Kauppa	10
3.2.1. Määrällisten rajoitusten poistaminen 1. tammikuuta 2005 – vaikutus EU:n teollisuuteen ja köyhimpiin maihin.....	10
3.2.2. Pääsy kolmansien maiden markkinoille.....	11
3.2.3. WTO:n Dohan kehitysohjelman (DDA) vaikutus	12
3.2.4. Suurimmilta toimittajilta tulevan viennin vaikutus.....	12
3.3. Kilpailukyky.....	13
3.3.1. Tutkimus- ja kehityspyrkimykset.....	13
3.3.2. Innovaatiot	13
3.3.3. Tieto- ja viestintätekniikka.....	14
3.3.4. Ammatillinen koulutus.....	15
3.3.5. Työllisyys.....	15
3.3.6. Ympäristö.....	17
3.3.7. Kemikaalit.....	18
3.3.8. Kuluttaja-asiat ja kansanterveys.....	19
3.3.9. Yritysten sosiaalinen vastuu.....	19
3.3.10. Teollis- ja tekijänoikeudet.....	20
3.3.11. Alueelliset seikat	21
3.3.12. Kilpailupolitiikka, valtiontuki ja sisämarkkinat.....	21

4.	Ehdotukset tekstiili- ja vaatetusalan kestävän kilpailukyvyn lujittamiseksi eu:ssa	22
4.1.	Toimet EU:n tasolla	23
4.1.1.	Kauppapolitiikka	23
4.1.2.	Tutkimus- ja kehitystoimet	31
4.1.3.	Innovaatiopolitiikka	32
4.1.4.	Koulutuspolitiikka	32
4.1.5.	Alue- ja koheesiopolitiikka	32
4.1.6.	Teollinen yhteistyö	33
4.1.7.	Muut toimenpiteet – kuluttajakysymykset	33
4.2.	Toimet jäsenvaltioiden tasolla	34
4.3.	Toimet sidosryhmien tasolla	35
5.	Toimintaa koskevat päätelmät	36
Liite:	Esimerkkejä tekstiili- ja vaatetusalan konkreettisista toimista EU:n tasolla	38
1.	Laajentuminen	38
2.	Tutkimus ja innovaatio	38
3.	Tietoyhteiskunta	39
4.	Ammatillinen koulutus	39
5.	Ympäristö	40
6.	Kemikaalit	40
7.	Kuluttaja-asiat ja kansanterveys	41

TIIVISTELMÄ

Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuus, jonka osuus on noin 4 % EU:n teollisuuden kokonaistuotannosta ja 7 % teollisuuden työvoimasta, on tällä hetkellä ennennäkemättömien haasteiden edessä.

Haasteet johtuvat pääasiassa alan kansainvälisen ympäristön muutoksista, joita ovat erityisesti tuontikiintiöiden poistuminen 1. tammikuuta 2005 ja monenvälisen neuvottelujen uuden kierroksen tuomat haasteet ja mahdollisuudet; kilpailukykyyn vaikuttavien tekijöiden entistä tiukempi kytkeytyminen innovaatioon, tutkimukseen, ammattitaitoihin, laatuun ja luovuuteen; laajentumiseen valmistautuminen sekä nykyisissä jäsenvaltioissa että liittymässä olevissa maissa; jatkuvat rakenneuudistus- ja nykyaikaistamisprosessit.

Nämä muutokset tapahtuvat lisäksi aikana, jolloin taloudellinen toiminta on huomattavasti heikentynyt EU:ssa ja eräillä sen tärkeimmistä vientimarkkinoista, mikä tuo jo ennestään monimutkaiseen tilanteeseen laimean kysynnän synnyttämiä vaikeuksia.

WTO:n sääntöjen nojalla 1. tammikuuta 2005 tapahtuvan tuontikiintiöiden poistamisen jälkeen EU:n tekstiili- ja vaatetusala on ensimmäistä kertaa lähes neljääkymmeneen vuoteen riippuvainen samoista kaupan ja tuonnin säännöistä kuin muutkin teollisuuden alat. Tämä tulee tapahtumaan joitain kuukausia sen jälkeen, kun laajentumisen seurauksena tekstiili- ja vaatetusalan työvoiman määrä EU:ssa lähes kolminkertaistuu, jolloin luku nousee yli 2,5 miljoonaan työntekijään. Kehitys, joka on johtanut kiintiöiden lopulliseen poistamiseen (asiasta neuvoteltiin jo Uruguayn kierroksen lopulla kymmenen vuotta sitten), ja uusiin olosuhteisiin sopeutuminen tapahtuvat samaan aikaan kuin markkinoiden tilanteesta ja yleisestä taloudellisesta tilanteesta sekä teknisistä muutoksista johtuneet teollisuuden muut rakenteelliset muutokset.

Jos yritysten ensisijaisena velvoitteena on kohdata nämä haasteet, viranomaisten tehtävänä puolestaan on ja tulee olemaan sellaisten suotuisten toimintaolosuhteiden luominen, joissa tekstiili- ja vaatetusala kuin myös muut alat voivat hyödyntää tasapuolisia kilpailumahdollisuuksiaan kotimaassa ja ulkomailla sekä kehittää niitä.

Alalla on kokonsa lisäksi (vuotuinen liikevaihto 200 miljardia euroa ja 177 000 yritystä, enimmäkseen pk-yrityksiä EU:n 15 jäsenvaltiossa) erittäin merkittävä rooli tietyillä alueilla EU:ssa ja sitäkin tärkeämpi uusissa jäsenvaltioissa. EU:n teollisuudenala on osoittanut, että sillä on hyvin monilla osa-alueilla johtava kansainvälinen asema sekä runsaasti innovatiivisuutta, mikä on tulosta vuosisatoja vanhasta perinteestä, sen laadusta, luovuudesta ja kyvyistä muodin alalla.

Tässä tiedonannossa käsitellään sitä, miten EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle voidaan parhaiten luoda mahdollisuudet kilpailla nykyisessä tilanteessa. Vaikka alakohtaiset ehdotukset saattavat olla perusteltuja joissakin tapauksissa, komissio ei vaadi alalle tukia eikä erikoiskohtelua eikä myöskään tuontikiintiöiden korvaamista toisilla suojaamismuodoilla.

Tämä tiedonanto on alakohtainen sovellus EU:n teollisuus- ja kauppapolitiikoista, ja siinä otetaan huomioon alalle ominaiset piirteet. Alan tulevien vuosien haasteet huomioon ottaen komissio on tarkastellut politiikkojaan ja välineitään pyrkien löytämään toimenpiteitä ja toimintalinjoja, joilla voidaan parantaa alan kilpailuasemaa. Toisin sanoen niillä pyritään luomaan teollisuudelle ja alan työntekijöille selkeä, ennustettavissa oleva ja yhdenmukainen toimintaympäristö, jotta strategioiden ja investointien suunnittelu keskipitkälle aikavälille olisi helpompaa.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuus on myös erityisen tärkeä teollisuudenala kehitysmaissa. Melko monilla niistä (muun muassa eräillä vähiten kehittyneillä mailla ja pienillä vaatteita vievillä mailla) ja monilla EU:n naapurivaltioilla Välimeren etelä- ja itäpuolella on etuuskohteluun oikeuttava pääsy EU:n markkinoille (sekä kiintiöttömyys), ja ne ovat erittäin riippuvaisia tekstiilien ja vaatteiden viennistä. Ne saattavat olla erityisen herkkiä kansainvälisen kaupan järjestelmissä tapahtuville muutoksille. Koska kiintiöiden poistuminen, jota saattaa seurata kasvava monenvälinen vapautuminen, heikentää näiden maiden saamaa etuuskohtelua, tässä tiedonannossa esitetään myös ehdotuksia siitä, miten ne voisivat paremmin varustautua kilpailemaan EU:n markkinoilla maailman suurimpien tekstiili- ja vaatetusalan viejämaiden kanssa.

Tiedonantoon sisältyvät ideat ja ehdotukset on tehty ottaen huomioon nykyisen tilanteen monimuotoisuus ja alalla vallitsevat moninaiset intressit. Ne vastaavat tavoitteita, joilla pyritään parantamaan EU:n tekstiili- ja vaatetusalan kilpailuolosuhteita ja saamaan globalisaatiosta hyötyä kaikille. Tämän vuoksi komissio aikoo asettaa korkean tason työryhmän vuosiksi 2004–2006. Sen tarkoituksena on synnyttää keskustelua ja kuulla asianomaisia osapuolia ennen kuin ideat ja ehdotukset muutetaan konkreettiseksi toiminnaksi.

1. JOHDANTO

Joulukuussa 2002 teollisuuspolitiikasta laajentuneessa Euroopassa antamassaan tiedonannossa¹ komissio palautti teollisuuspolitiikan EU:n politiikkojen käsittelylistalle. Sen tarkoituksena oli osoittaa, että EU:n teollisuuspolitiikkaa on tarpeen mukauttaa uusiin olosuhteisiin kuten globalisaatioon, teknisiin muutoksiin, yhteiskunnan kasvaviin odotuksiin ja myös tulossa olevaan laajentumiseen.

Tiedonannossa mainittiin jälleen komission sitoutuminen horisontaaliseen teollisuuspolitiikkaan. Teollisuuspolitiikalla pyritään kohentamaan *kaikkien* yritysten toimintaolosuhteita. Komissio pyrkii ennen kaikkea koordinoimaan erilaisista poliittisista ja lainsäädännöllisistä toimenpiteistä teollisuuteen kohdistuvan vaikutuksen. Monet eri politiikat vaikuttavat liike-elämän toimintaympäristöön ja sen kautta teollisuuden kilpailukykyyn. Tämän vuoksi komissio on ryhtynyt analysoimaan, miten muilla yhteisön politiikoilla voidaan edistää teollisuuden kilpailukykyä, jotta kaikkien tähän kilpailukykyyn vaikuttavien politiikkojen yhteisvaikutusta voitaisiin hyödyntää. Teollisuuspolitiikka on kestävä kehityksen strategian mukaisesti yhteyksissä EU:n yleiseen kestävä kehityksen pyrkimykseen, joten talouden, sosiaalialan ja ympäristön osa-alueiden välille on löydettävä tasapaino.

Teollisuuspolitiikassa on horisontaalisten näkökohtien lisäksi otettava huomioon yksittäisten teollisuudenalojen kilpailukykyä säätelevät erityispiirteet. Ne puitteet, instituutiot ja välineet, joiden mukaan yritykset toimivat ovat hyvin alakohtaisia. Poliittisten päättäjien on otettava huomioon monitahoiset mekanismit, jotka ovat ominaisia kunkin alan kilpailukyvyille, sillä tällöin toiminta voidaan sovittaa kunkin alan erityisiin tarpeisiin tai sen tiettyihin vaatimuksiin.

Tämä tiedonanto on alakohtainen teollisuus- ja kauppapolitiikan sovellus tekstiili- ja vaatetusteollisuutta varten, ja se perustuu kolmivaiheiseen toimintatapaan: analysointiin, keskusteluun ja toimintaan. Komissio on aloittanut Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan suunnitelmallisen seurannan ja perusteellisen analysoinnin, joissa keskitytään erityisesti kauppapolitiikan vaikutuksiin, sillä ne ovat strategisesti tärkeitä näin globaalistuneella alalla. Analyysia on täydennetty käymällä vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. Lisäksi komissio on ollut jatkuvassa yhteydessä teollisuuden ja ammattiliittojen edustajien kanssa sekä järjestänyt kaksi konferenssia vuoden 2003 alkupuoliskon aikana².

Tässä tiedonannossa, jossa käsitellään sekä alakohtaista teollisuus- että kauppapolitiikkaa, selvitetään EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuuden suurimmat haasteet. Samalla siinä otetaan huomioon vaikutukset kumppanimaihin, jotka hyötyvät etuuskohteluun oikeuttavasta pääsystä Euroopan markkinoille, ja esitetään useita ehdotuksia kyseisen teollisuudenalan kilpailukyvyn voimistamiseksi. Vaikka tämän teollisuudenalan tulevaisuus on ensisijaisesti riippuvainen itse yrityksistä ja

¹ Tiedonanto KOM(2002) 714 lopullinen (11.12.2002).

² Konferenssi aiheesta tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tulevaisuus laajentuneessa Euroopassa pidettiin 20. maaliskuuta 2003, lisätietoja Internet-osoitteessa: http://europa.eu.int/comm/enterprise/textile/conf_tc200303_en.htm; Konferenssi aiheesta tekstiili- ja vaatetusalan tulevaisuus vuoden 2005 jälkeen pidettiin 5.–6. toukokuuta 2003, lisätietoja Internet-osoitteessa: http://trade-info.cec.eu.int/textiles/conf_index.cfm

niiden kyvystä reagoida ja sopeutua jatkuvasti muuttuviin olosuhteisiin, viranomaisten tehtävänä on EU:n tasolla sen toimivaltaan kuuluvilla aloilla kuten ulkomaankaupassa mutta myös jäsenvaltioiden ja jopa sitä alemmalla tasolla luoda lainsäädännölliset ja muut olosuhteet alan menestymiselle ja samalla suojata kuluttajien ja tuojien etuja. Tiedonannolla komissio antaa tukensa politiikkojen muodossa, joilla edistetään teollisuuden jatkuvia pyrkimyksiä määrittää onnistunut, pitkän aikavälin maailmanmarkkinastrategia. Sen olisi johdettava erityistoimenpiteiden käyttöönottoon jäsenvaltioiden, Euroopan parlamentin ja sidosryhmien kanssa käydyn vuoropuhelun jälkeen.

2. YHTEENVETO TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN TALOUSANALYYSISTÄ

Tekstiili- ja vaatetusteollisuus ovat merkittävä osa Euroopan teollisuustuotantoa. Sen liikevaihto on 200 miljardia euroa, joka on noin 177 000 yrityksen tuotto. Nämä yritykset työllistävät yli 2 miljoonaa henkeä ja arviolta 2,7 miljoonaa vuoden 2004 laajentumisen jälkeen. Tekstiili- ja vaatetusalan osuus teollisuuden kokonaislisäarvosta EU:ssa on noin 4 % ja teollisuuden kokonaistyövoimasta noin 7 %.

Vuodet 2001 ja 2002 olivat hyvin vaikeaa aikaa tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle: silloin laskivat jyrkästi sekä tuotanto (-8,7 %) että työllisyys (-8,4 %). Kauppataseen alijäämä oli 26,2 miljardia euroa vuonna 2002, tekstiili- ja vaatetusalan alijäämä 7,9 miljardia euroa ja vaatetuksen alijäämä 34,1 miljardia euroa.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden ulkomaankauppaluvuista voidaan todeta, että EU:n tuotannosta yli 20 % (23 % tekstiilien osalta) sen arvosta laskettuna myydään EU:n ulkopuolelle, vaikka pääsy monille kolmansien maiden markkinoille onkin rajoitettua. Tekstiili- ja vaatetusosalalla on kuitenkin jäljellä huomattavia kaupan esteitä, etenkin eräissä alan suurimmissa ja kilpailukykyisimmissä viejämaissa. Euroopan teollisuudenala voisi lisätä tuotantoaan ja vientiään näihin maailman osiin, kun vapaan kaupan esteet on poistettu. Koko teollisuustuotantoon verrattaessa on kiinnostavaa huomata, että ulkomarkkinat ovat tärkeämmät tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle ja että samanaikaisesti tuonnin osuus alalla on huomattavasti korkeampi, erityisesti vaatetusosalalla (41 %).

Viime vuosien aikana Euroopan tekstiili- ja vaatetusosalalla on tapahtunut monia rajuja muutoksia, jotka ovat johtuneet teknisistä muutoksista, tuotantokustannusten kehityksestä ja merkittävien kansainvälisten kilpailijoiden markkinoille tulosta. Nämä muutokset jatkuvat todennäköisesti pitkälle tulevaisuuteen, ja sen lisäksi 40 vuotta sovelletun tuontikiintiöjärjestelmän lopullinen poistaminen 1. tammikuuta 2005 tuo markkinoille lisää kilpailua ulkopuolelta.

Kilpailun haasteisiin vastaamiseksi Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuus on aloittanut rakenneuudistukseen, nykyaikaistamiseen ja tekniseen kehittämiseen tähtäävän pitkäaikaisen prosessin. Yritykset ovat kehittäneet kilpailukykyään vähentämällä huomattavasti massatuotantoa ja yksinkertaisten muotituotteiden tuotantoa tai ne kokonaan ja keskittymällä sen sijaan sellaiseen laajempaan tuotevalikoimaan, jolla on korkeampi lisäarvo. Eurooppalaisilla tuottajilla on johtava asema teknisteollisten tekstiilien ja kuitukankaiden (esim. teolliset suodattimet, geotekstiilit ja hygieniatuotteet sekä autoteollisuuden ja lääketieteen alan tuotteet) samoin kuin korkealuokkaisten design-vaatteiden maailmanmarkkinoilla.

Kilpailukykyä on myös kasvatettu alihankinnalla tai siirtämällä tuotantolaitoksia, joissa tehdään työvoimavaltaisia toimintoja kuten vaatteiden kokoonpanoa, alhaisten työvoimakustannusten maissa sijaitseviin yrityksiin lähinnä Euro–Välimeri-alueelle, johon kuuluvat myös liittymässä olevat maat ja ehdokasmaat. EU:n tekstiili- ja vaatetusalan nykyiset kilpailuedut syntyvät keskittymisestä laatuun ja suunnitteluun, innovaatioon ja teknologiaan sekä korkean lisäarvon tuotteisiin.

Globalisaatio ja tekniikan kehittyminen ovat samanaikaisesti antaneet aiheita arvioida uudelleen tekstiili- ja vaatetusteollisuuden klusteroitumisstrategiaa. Vaikka paikallinen ja alueellinen yhteistyö on vielä tärkeää tietyissä toiminnoissa, se on yhä selkeämmin osoittautunut riittämättömäksi pyrittäessä takaamaan, että tuotantoketju pysyy maantieteellisesti lähellä Euroopan markkinoita. Sen vuoksi sen hyvin erilaisten toimintojen klusteroinnilla on nyt myös laajempi maantieteellinen perusta, Euro–Välimeri-alue.

Eurooppalaisten tuotteiden laatu tuottaa yleensä hyvän katteen. Lisäksi EU:n teollisuudella on johtava asema uusien tuotteiden kuten teknisten tekstiilien kehittämisessä. Suuntautumista korkeamman lisäarvon tuotteisiin on jatkettava ja nopeutettava, jos Euroopan tekstiili- ja vaatetusala halutaan pitää kilpailukykyisenä. Tämä on havaittavissa kahden viime vuoden talouskehityksestä, missä perinteinen puuvillan kehruu on suuremman paineen alla kuin uusimpien teknisesti monipuolisempien kuitujen kuten erikoislujien kuitujen tuotanto.

Yhdessä tämän tiedonannon kanssa jaetaan tekstiili- ja vaatetusteollisuuden taloutta ja kilpailukykyä käsittelevä tutkimus sekä tutkimus sen ulkomaankauppavirroista³. Ensin mainitussa tutkimuksessa todetaan, että Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kansainvälinen kilpailukyky säilyy. USA:n ja Japanin kaupan tuloksiin verrattaessa voidaan havaita, että EU on sekä tekstiili- että vaatetusallalla parantanut kilpailuasemaansa. Muut suuret tekstiili- ja vaatetusalan tuottajamaat kuten Kiina, Intia ja Pakistan nostavat kuitenkin teollisuuden kilpailupaineita.

3. TÄRKEIMMÄT HAASTEET JA TOTEUTETTAVINA OLEVAT POLITIIKAN ALOITTEET

Laajentuminen, merkittävät muutokset kansainvälisen kaupan toimintaympäristössä ja kehityssuuntaukset niillä EU:n politiikan aloilla, jotka vaikuttavat Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kilpailukykyyn erityistekijöihin, ovat huomattavia haasteita poliittisille päättäjille ja alan sidosryhmille tulevina vuosina.

Laajentumisen vaikutuksia on seurattava riittävästi, jotta nykyisten jäsenvaltioiden tekstiili- ja vaatetusteollisuuden alueet voivat kohdata haasteet, joita kasvava alihankintatoiminta ja tuotantolaitosten siirtäminen asettavat. Samanaikaisesti kolmansien maiden laajentunut pääsy EU:n ja liittymässä olevien maiden markkinoille kasvattaa painetta tekstiili- ja vaatetusalan rakenneuudistukseen ja nykyaikaistamiseen liittymässä olevissa maissa ja ehdokasmaissa.

Kun muistetaan, että Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kilpailuedut ovat sidoksissa laatuun ja luovuuteen, tutkimukseen ja kehittämiseen, innovaatioon ja

³ Komission valmisteluasiakirjat aiheesta Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan taloutta ja kilpailukykyä tarkasteleva tutkimus ja aiheesta tekstiili- ja vaatetusalan kaupan maailmanlaajuinen kehittyminen. Lisätietoja Internet-osoitteesta: <http://europa.eu.int/comm/enterprise/textile/COM2003.htm>

ammattitaitoon, on tärkeää toteuttaa aloitteita ja toimia, joilla tekstiili- ja vaatetusosalalle suotuisia pyrkimyksiä lisätään ja tuetaan.

3.1. Laajentuminen

3.1.1. Laajentumisen vaikutukset 15 nykyisen jäsenvaltion tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiin

EU:n tekstiili- ja vaatetusalan yritykset ovat kautta aikojen tehneet yhteistyötä liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden vastaavien yritysten kanssa. Se perustui alunperin ulkoiseen jalostusmenettelyyn, jossa käytettiin hyväksi EU:n ulkopuolisten maiden alhaisempia työvoimakustannuksia. Liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden välille on jo luotu tiivis taloudellinen integraatio. Näiden maiden viennistä 75–90 % jää nykyisten ja tulevien jäsenvaltioiden alueelle ja 45–75 % niiden tuonnista on peräisin tältä alueelta. Viime vuosina tuotantolaitosten siirtäminen EU:n jäsenvaltioista liittymässä oleviin maihin ja ehdokasmaihin on lisääntynyt selvästi. Suuntaus tulee jatkumaan laajentumisen jälkeen, ja se vaikuttaa nykyisten jäsenvaltioiden tekstiili- ja vaatetusalan työllisyyteen.

3.1.2. Laajentumisen vaikutukset uusien jäsenvaltioiden tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiin

Tekstiili- ja vaatetusosalalla on yleensä huomattavasti tärkeämpi asema liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden kuin EU:n nykyisten jäsenvaltioiden taloudessa. Laajentuminen synnyttää lisää investointimahdollisuuksia, kun yritykset siirtävät tuotantolaitoksiaan uusiin jäsenvaltioihin ja jatkavat alihankintatoimiaan. Ensimmäisten laajentumista seuraavien vuosien aikana on mahdollista, että joustavuus ja markkinoiden läheisyys auttavat alaa säilyttämään kilpailukykyä uusissa jäsenvaltioissa. Massatuotannon siirtämistä kolmansiin maihin (esim. Välimeren alueen maihin tai Ukrainaan) kuitenkin myös tapahtuu, mikä on otettava huomioon tarkasteltaessa alan tulevaisuudennäkymiä.

Vaikka tilanne vaihtelee maittain, on todennäköistä että tekstiili- ja vaatetusalan yrityksille aiheutuu joissain tulevilla jäsenvaltioissa huomattavia vaikeuksia ja lisäkustannuksia niiden pyrkiessä noudattamaan ympäristönsuojelua sekä terveys- ja turvallisuusvaatimuksia koskevaa yhteisön säännöstöä. EU:n ympäristölainsäädännön noudattamisesta aiheutuvat korkeammat kustannukset on otettu huomioon liittymässä olevien maiden kanssa käydyissä neuvotteluissa. Niiden tuloksena on eräiden EU:n direktiivien täytäntöönpanoon myönnetty siirtymäkausia, jotka perustuvat liittymässä olevien maiden antamiin yksityiskohtaisiin perusteluihin. Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden osalta siirtymäkausia on myönnetty direktiivin 96/61/EY (IPPC)⁴ täytäntöönpanoon eräille Puolan ja Slovenian teollisuuslaitoksille. Muilla liittymässä olevilla mailla ei tiettävästi tule olemaan merkittäviä vaikeuksia IPPC-direktiivin noudattamisessa tekstiili- ja vaatetusosalalla.

Uusien jäsenvaltioiden tekstiili- ja vaatetusosalalla kilpailu tulee kiristymään laajenemisen jälkeen. Monet alan yritykset tukeutuvat niillä teetettyihin alihankintoihin, joten niiltä puuttuu asianmukaista tietoa ja taitoa maailmanlaajuisilla markkinoilla kilpailmiseen. Ne ovat myös vajaakäyisiä, koska niiden toiminta ei kata koko tuotantolohkoa, johon myös kaavoitusvaihe kuuluu.

⁴ Neuvoston direktiivi 96/61/EY, annettu 24 päivänä syyskuuta 1996 (EYVL L 257, 10.10.1996, s. 26-40).

Kun EU:n kauppapolitiikan säännöstö otetaan laajentumishetkellä käyttöön, se vaikuttaa voimakkaasti alan yrityksiin, sillä niiden markkinoita, joita korkeat tullit ennen suojasivat, uhkaa Aasiasta tuleva, kotimaisen tuotannon kanssa suoraan kilpaileva halpatuonti. Tämän lisäksi kilpailu laajentuneilla sisämarkkinoilla kiristyy, kun määrälliset tuontirajoitukset poistetaan 1. tammikuuta 2005. EU on liittymässä olevien maiden tärkein markkina-alue tekstiili- ja vaatetusosalalla. Yli puolet niiden vientituotteista kuuluu arimpiin kiintiöiden alaisiin tekstiili- ja vaatetusluokkiin. Samanlaisia tuotteita vievät eräät aasialaiset kilpailijat hyödyntävät voimakkaasti näitä kiintiöitä ⁵.

Nykyisten 15 jäsenvaltion sekä 12 liittymässä olevan maan ja ehdokasmaan välillä on tällä alalla suuri ero tuottavuudessa. Näiden 12 maan tekstiili- ja vaatetusteollisuuden tuotanto vastaa 10 %:a nykyisten jäsenvaltioiden tuotannon lisäarvosta mutta työvoima on 60 %:a nykyisten jäsenvaltioiden alan työvoimasta (Turkkia koskevia tietoja ei ole saatavilla). Tähän asti alalla on voitu korvata ainakin osittain alhainen tuottavuus suhteellisen alhaisilla työvoimakustannuksilla. Työvoimakustannusetuudet todennäköisesti heikkenevät keskipitkällä aikavälillä, jolloin on tarve tarkastella laatuun ja luovuuteen, tutkimukseen ja innovaatioon sekä uusien ammattitaitojen kehittämiseen liittyvien kilpailuetujen kasvattamista, kuten on tehty nykyisissä jäsenvaltioissa. Näin ollen liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden tekstiili- ja vaatetusosalalla on tulevaisuudessa huomattavia rakennemuutoksia edessään.

3.2. Kauppa

3.2.1. Määrällisten rajoitusten poistaminen 1. tammikuuta 2005 – vaikutus EU:n teollisuuteen ja köyhimpiin maihin

Maailmanlaajuisella tekstiili- ja vaatetusteollisuudella on edessään huomattava muutos, kun kaikki jäljellä olevat määrälliset rajoitukset poistuvat 1. tammikuuta 2005. Rajoituksia on sovellettu Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimuksella tekstiili- ja vaatetustuotteista, ja ne rajoittivat tiettyjen tekstiili- ja vaatetustuotteiden tuontia erityisillä kiintiöillä. Rajoitusten poistamisesta seuraa varmasti se, että tärkeimmät tuottajat kuten Kiina, mutta ehkä myös muut huomattavat tuottajat kuten Intia ja Pakistan kasvattavat kilpailua EU:ssa.

Komissio on käynnistänyt tutkimuksen tarkastellakseen yksityiskohtaisesti kiintiöiden poistamisen vaikutusta EU:ssa. Tutkimukseen, jonka loppukertomus julkaistaan vuoden 2004 tammikuussa, sisältyy analyysi tietyistä tuotetyypeistä, joista useimmat ovat uhattuina, lopulliset vaikutukset tuotantoon ja työllisyyteen laajentuneessa EU:ssa sekä todennäköiset vaikutukset tiettyihin tekstiilituotannosta riippuvaisiin alueisiin ⁶. Muutos on todennäköisesti rajumpi alueilla, joille on keskittynyt runsaasti tekstiili- ja vaatetusalan tuotantoa, ja se saattaa vaikuttaa

⁵ Vuonna 2002 kymmenen liittymässä olevan maan kokonaisviennistä yli 50 % muodostui luokkien 1–9, 12, 13, 15, 16, 20, 26, 29, 31, 78, 83 ja 163 tuotteista. Noin 90 % tästä viennistä suuntautui EU:n alueelle.

⁶ Vuonna 2002 EU:lla oli käytössään 278 kahdenvälistä tekstiili- ja vaatetuskiintiötä. Kiintiöiden alainen tekstiili- ja vaatetusalan tuonti oli 21,3 % alan kokonaistuotannon arvosta ja 16,5 % sen määrästä vuonna 2002. Näistä kiintiöistä 91 kiintiötä käytettiin erittäin paljon (yli 90 %, mikä kertoo todellisesta rajoittavasta vaikutuksesta tuontiin) ja niiden osuus EU:n tekstiili- ja vaatetusalan tuonnin arvosta oli 15,4 % ja tuonnin määrästä 11,9 %. Nämä tehokkaasti käytetyt kiintiöt koskevat kuitenkin pääasiassa hyvin arkoja tuotteita ja eräitä EU:n huomattavimpia toimittajia kuten Kiinaa ja Intiaa.

epäsuotuisasti sekä jo nyt taloudellisessa ahdingossa oleviin EU:n alueisiin että heikosti koulutettuihin työntekijöihin ja moniin vaatteiden valmistuksessa työskenteleviin naisiin.

Se tulee myös vaikuttamaan joihinkin kehitysmaihin ja varsinkin tiettyihin vähiten kehittyneisiin maihin (LDC), joiden talous on haavoittuvainen ja tuotannon ja viennin valikoima on niukka. Tämä koskee myös muita maita, joilla on etuuskohtelusopimus EU:n kanssa, kuten eteläisiä ja itäisiä Välimeren maita, tiettyjä AKT-maita ja muita pieniä viejiä. Eräät näistä maista ovat hyvin riippuvaisia tekstiili- ja vaatetusalaan vientitulojensa vuoksi (alan osuus voi olla jopa 90 % teollisuustuotteiden viennistä) ja työpaikkojen vuoksi (jopa 60 % teollisuuden työvoimasta). Joissain tapauksissa ne ovat riippuvaisia tietyistä, lähinnä EU:n ja USA:n markkinoista (eräiden Välimeren maiden tekstiili- ja vaatetusalan viennistä yli 90 % suuntautuu EU:n markkinoille).

Kiintiöiden poistamista seuraava koventunut kilpailu kasvattaa luonnon- ja henkilöresursseihin kohdistuvaa painetta eräissä kolmansissa maissa, koska teollisuuden tuottavuutta pyritään nostamaan ja tuotantokustannuksia laskemaan. Nämä maat eivät sovelle kansainvälisesti sovittuja sosiaalisia oikeuksia ja ympäristönsuojelua koskevia normeja. Tämä asettaa haasteita kestävälle kehitykselle, terveen kilpailun edellytyksille ja työvoiman perusoikeuksien kunnioittamiselle.

3.2.2. Pääsy kolmansien maiden markkinoille

Nykyisissä WTO:n säännöissä määrätään tuontikiintiöiden poistamisesta vuonna 2005, mutta niissä ei anneta samankaltaisia velvoitteita muiden kaupan esteiden poistamisesta kuten tullien alentamisesta. EU:n tekstiili- ja vaatetustuotteista kantama keskimääräinen tulli on 9 %, mutta monet maat ja etenkin kehitysmaat, joiden joukossa on eräitä alan suurimpia ja kilpailukykyisimpiä viejiä, suojelevat tekstiili- ja vaatetusalaansa jopa yli 30 %:n tullein ja niiden lisäksi joskus muilla erityisveroilla ja -tulleilla sekä useilla tullien ulkopuolisilla kaupan esteillä.

Tästä seuraa, etenkin jos tilanne jatkuu entisellään, että EU:n markkinat maailman alhaisimpiin kuuluvine tulleineen ovat erittäin avoimet, eivätkä sen yritykset pysty laajentamaan toimintaansa niihin moniin maihin, joissa tuonnin esteet pidetään hyvin korkeina. Tämä tilanne, joka jähmettää teollisuusmaiden hidasliikkeisiä tekstiili- ja vaatetusalan markkinoita ja tuo niille lisää kilpailua, ei ole kestävä politiikan ja terveen kilpailun näkökulmasta, sillä eräillä vahvasti suojelluilla kolmansilla mailla (vähiten kehittyneitä maita lukuun ottamatta) on suuret potentiaaliset markkinat kalliille EU-tuotteille.

EU:n, USA:n ja Japanin osuus vaatteiden tuonnista maailmassa on tällä hetkellä noin 80 %, mikä osoittaa, että pohjoisesta etelään tapahtuvan viennin merkitys on yhä vähäinen ja että etelä-etelä-suunnassa tapahtuva kauppa on myös vähäistä. EU:n teollisuudella on siis laajentumismahdollisuuksia muille markkinoille, joista eräät kasvavat nopeasti. Tällä alalla monien kehitysmaiden kilpailuetu on halpojen, laadultaan keskinkertaisten tai huonojen tuotteiden massatuotanto, mitä ne pääsevät hyödyntämään täysimääräisesti vuodesta 2005. EU:n teollisuuden kilpailuvoima on puolestaan laadultaan keski- ja korkealuokkaisten tuotteiden, muotituotteiden ja teknisten tekstiilien tuotannossa, mitä sen olisi käytettävä hyväkseen.

3.2.3. *WTO:n Dohan kehitysohjelman (DDA) vaikutus*

Dohan kehitysohjelman markkinoille pääsyä koskevat neuvottelut antavat mahdollisuuden parantaa kaupan edellytysten tasapainoa maailmanlaajuisesti tällä alalla ja varmistaa, että tuontikiintiöiden poistaminen tosiasiasa lähentää markkinoille pääsyn edellytyksiä vieden kohti alhaisempia tullitasoja. Yksityiskohtaisia sääntöjä tullien alentamisesta ja yhtenäistämistä ei vielä ole määritelty, ei myöskään yhteyttä tekstiili- ja vaatetusalan tullien yhtenäistämistä koskevan alakohtaisen aloitteen ja yleisesti sovellettavan yleisen tullinalennusjärjestelmän välillä.

EU:n on yhdistettävä kaksi mahdollisesti vastakkaista tavoitetta: maailmanlaajuinen vapautuminen alan markkinoille pääsyn edellytysten tehokkaan yhtenäistämisen kautta ja niiden huomattavan monien maiden tilanteen huomioiminen, jotka saavat etuuskohtelun EU:ssa, kuten AKT-maat ja Euro-Välimeri-maat. Eräät jälkimmäisistä maista ovat talouskehityksensä vuoksi erittäin riippuvaisia tekstiili- ja vaatetusalan viennistä EU:n alueelle. Merkittävä osa niiden tällä hetkellä nauttimasta etuuskohteluun oikeuttavasta pääsystä EU:n markkinoille poistuu, kun niiden kiintiöjärjestelmästä saama suoja katoaa vuonna 2005. On syytä pohtia näiden maiden tulevaisuudessa saamien tullietuuskohtelujen tasoa, joka tulee olemaan riippuvainen siitä, minkä verran EU:n on mahdollisesti alennettava tulleejaan DDA:ssa mahdollisesti sovittavan yleisesti kaikkia maita koskevan tullien yhdenmukaistamisen seurauksena. Tämä saattaa vaikuttaa myös kehitysyhteistyöhön.

3.2.4. *Suurimmilta toimittajilta tulevan viennin vaikutus*

Eräiden suurimpien tekstiili- ja vaatetusalan viejämaiden kauppaa rajoittavat yhä kiintiöt, joita käytetään paljon ja joiden poistaminen saattaa johtaa näistä maista tulevan viennin huomattavaan kasvuun. EU:n suurimpien toimittajien joukosta erottuu selkeästi Kiina, jonka tekstiili- ja vaatetusteollisuudella on valtava tuotantokapasiteetti, joka yhdistyy mittavaan työvoimaan ja työvoimakustannuksiin, jotka ovat huomattavasti alhaisemmat kuin EU:n ja myös monien muiden Kiinan tärkeimpien kilpikumppanien.

Kiina liittyi WTO:on vuonna 2001, minkä jälkeen se on hyötynyt tekstiili- ja vaatetustuotesopimuksen nojalla tapahtuneesta kiintiöiden asteittaisesta poistamisesta. Tekstiili- ja vaatetustuotesopimuksen kolmannessa vaiheessa Kiinan osalta vapautettujen tuoteluokkien tuonnin arvo kasvoi vuonna 2002 46 % ja määrä 192 % ja yksikköhinnan keskimääräinen lasku oli 50 %⁷.

Koska lähes puolet Kiinan tekstiili- ja vaatetusalan tuonnista on tällä hetkellä yhä kiintiöiden alaista ja 42:sta vuonna 2005 poistettavasta Kiinan kiintiöstä 25:tä käytetään erittäin paljon (90 % tai enemmän), Kiinan tuotteiden markkinaosuudessa on odotettavissa huomattava kasvu vuoden 2005 jälkeen. Tämä vaikuttaa sekä nykyisten jäsenvaltioiden että liittymässä olevien maiden tuotantoon, mutta myös

⁷ Kaikissa näissä tuoteluokissa EU:n maailmanlaajuinen tuonti, josta tuonti Kiinasta on vähennetty, laski arvoltaan 13 % ja määrältään 11 % ja yksikköhinnat putosivat 2 %. Tämä kehitys on ollut selkeämpää tietyissä tuoteluokissa. Kiinan osuus näistä tuotteista on noussut 25 %:sta vuonna 2001 38 %:iin vuoden 2003 alkupuoliskon aikana. Määrällisesti Kiinan osuus on noussut alle 14 %:sta vuonna 2001 37 %:iin vuoden 2003 alkupuoliskon aikana.

pienempien (ja köyhempien) kolmansien maiden tuotantoon, joista jotkut ovat vaarassa tulla työnnettyiksi tietyillä osa-alueilla markkinoiden ulkopuolelle.

Kiinan nopeasti etenevä talouskehitys tekee maasta hyvin kiinnostavan potentiaalisen markkina-alueen EU:n ja kolmansien maiden tekstiili- ja vaatetusalan viennille, etenkin koska Kiina on avannut markkinoitaan ja soveltaa WTO:n velvoitteita muun muassa vähittäiskaupan ja jakeluportaan vapauttamiseen.

3.3. Kilpailukyky

3.3.1. Tutkimus- ja kehityspyrkimykset

Vaikka tekstiili- ja vaatetusala ei ole perinteisesti ollut tekninen ala, tilanne on muuttunut viime vuosien aikana. Yritykset, jotka ovat investoineet tutkimukseen ja uusiin valmistusmenetelmiin ovat menestyneet ja selviytyneet kansainvälisessä kilpailussa. Alan yrityksiä olisikin jatkuvasti rohkaistava investoimaan tutkimukseen ja kehittämiseen, sillä se johtaa uusiin älykkäisiin materiaaleihin sekä uusiin ja tehokkaampiin valmistusmenetelmiin ja sen ansiosta uudenlaisia tuotteita voidaan tuoda markkinoille kilpailukykyisillä hinnoilla.

Viranomaisten ja myös itse teollisuudenalan on tärkeää pyrkiä investoimaan enemmän tutkimukseen. Tässä yhteydessä on syytä muistaa komission 30. huhtikuuta 2003 antama tiedonanto "Tutkimusinvestoinnit: toimintasuunnitelma Euroopalle". Tiedonannon tavoitteena on kasvattaa Euroopan tutkimukseen ja kehitykseen tehtäviä investointeja siten, että vuoteen 2010 mennessä niiden osuus BKT:stä on 3 %. EU:n tasolla toteutetuista toimista on tarkemmin tämän tiedonannon neljännessä luvussa.

Pienet ja keskisuuret yritykset sekä paikallinen kehitys on tyypillistä tekstiili- ja vaatetusalalle, mutta on kuitenkin tärkeää, että tutkimuspyrkimykset toteutetaan integroidummin niin, että kriittinen massa ja kilpailukyky voidaan saavuttaa maailmanlaajuisilla markkinoilla. Verkostoitumisessa samoin kuin integroiduissa tutkimushankkeissa tutkimuskeskukset, teollisuudenalat ja yliopistot yhdistävät voimavaransa pyrkimään samaan päämäärään: laadun ja kilpailukykyyn lisäämiseen. Koska teollisuustuotannolla tulee laajentuneen Euroopan uudessa kaupan toimintaympäristössä olemaan yhä enemmän vaikeuksia, Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan pitäisi jatkaa pitkälle erikoistuneiden tuotteiden kehittämistä. Tämä koskee esimerkiksi biomateriaaleihin perustuvia lääkintäalan tekstiilejä, interaktiivisia ja älykkäitä tekstiilejä, joita käytetään tekstiilienturien valmistamiseen ja joilla testausmenetelmiä voidaan parantaa.

Tämän tiedonannon neljännessä luvussa esitetään pk-yrityksien osuutta painottaen Euroopan tasolla toteutetut toimet, joilla rohkaistaan integroituihin hankkeisiin ja verkostoitumiseen. Integroiduissa hankkeissa voidaan yhdistää useita eri tekijöitä, joita tarvitaan uusien tuotteiden ja valmistusmenetelmien luomiseksi kuten tietotekniikkaa, uusia materiaaleja, ammattitaitoista henkilökuntaa ja teollis- ja tekijänoikeuksia

3.3.2. Innovaatiot

Innovointia on tapahduttava kaikissa tekstiili- ja vaatetusalan toiminnoissa, jos alan halutaan pysyvän kilpailukykyisenä. Alan yksittäiset yritykset ovat panostaneet

voimakkaasti tuotteisiin, laatuun, tuotantoprosessiin ja organisaatioon liittyvään innovointiin ja ideointiin. Samaan aikaan yliopistojen ja teknisten instituuttien kaltaisten laitosten samantyyppisissä toiminnoissa on valtavaa potentiaalia. Tiedonvälityksessä näiden yritysten ja instituuttien toimintojen välillä on kuitenkin suuri aukko. Pyrkimykset tämän aukon poistamiseksi saattaisivat johtaa huomattaviin kerrannaisvaikutuksiin innovaatioiden kehittämisessä ja levittämisessä pk-yritysten kesken.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuudella on myös ollut vaikeuksia luoda yhteys perustutkimuksen ja uusien tekniikkojen, tuotteiden sekä prosessien markkinoille viennin välille. Tutkimuksen ja kehityksen kuudennessa puiteohjelmassa annetaan toimintalinja innovaatiota varten. EU:n tasolla on kuitenkin vain rajoitetusti rahoitusmahdollisuuksia muille kuin teknisille innovaatioille.

3.3.3. *Tieto- ja viestintätekniikka*

Tehokkaasta tiedonhallinnasta on tullut tekstiili- ja vaatetusallalla kilpailukyvyyn säilyttämisen avaintekijä, esimerkiksi toimitusketjun hallinnoinnin parantamisessa, tiedonvaihdossa, virtuaalisten verkostojen luonnissa, pienempien erien käsittelyssä ja toimitusajan lyhentämisessä.

Tällä hetkellä pääasiassa alan suuret yritykset harjoittavat yritystenvälisestä sähköisestä kaupankäyntiä, jossa on nähtävissä eräät tieto- ja viestintätekniikan tarjoamista suurimmista eduista. Pk-yritysten on pyrittävä hyödyntämään yritystenvälistä sähköistä kaupankäyntiä, jotta ne voivat yhdistää hajanaiset toimintonsa ja etsiä maailmanlaajuisesti tavarantoimittajia ja markkinoita. Yhteensopivien järjestelmien kehittäminen ja hyödyntäminen on tärkeää, jotta pk-yritykset voivat paremmin nauttia näistä eduista.

Eräitä hyvin onnistuneita hankkeita on rahoitettu tutkimuksen ja kehityksen viidennen puiteohjelman aihepiirikohtaisesta ohjelmasta "Käyttäjätavallinen tietoyhteiskunta", näistä mainittakoon E-Tailor-hankkeen ympärille syntynyt klusteri⁸. Monia käyttäjäkeskeisiä ehdotuksia on kuitenkin ollut vaikeaa toteuttaa. Koska tekstiili- ja vaatetusala kuuluu pikemminkin tieto- ja viestintätekniikan käyttäjiin kuin ohjelmistojen kehittäjiin, hanke-ehdotuksissa teknologisen perustutkimuksen taso ollut usein ollut alhainen, vaikka hankkeilla on samanaikaisesti ollut potentiaalisesti merkittävä taloudellinen vaikutus tai niissä on annettu uusia organisaatiomalleja.

Tutkimuksen ja kehityksen kuudes puiteohjelma antaa alalle ja etenkin sen pk-yrityksille mahdollisuuksia hyötyä strategisista tavoitteista, joita ovat verkostoituneet yritykset ja hallinnot, tuotteiden ja palvelujen rakentaminen vuonna 2010 ja mikro- ja nanojärjestelmät⁹.

⁸ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.atc.gr/e-taylor/>

⁹ Näihin kuuluvat: kehittää yhteentoimivaa verkostoitumista tukevaa tieto- ja viestintätekniikkaa, integroida prosesseja ja jakaa resursseja, tukea verkostoituneiden yritysten pyrkimystä luoda nopeammin ja tehokkaammin kumppanuuksia ja liittoutumia, integroida ja uudelleenrakentaa niiden prosesseja, kehittää korkean lisä-arvon tuotteita ja palveluja ja jakaa kokemuksia, kehittää uusia tietotekniikkoja arvoa luovien prosessien optimoimiseksi teollisuustuotannossa ja laajennetuissa palveluissa, integroida mikro- ja nanojärjestelmiä uusia älykkäitä tuotteita kuten älykkäitä tekstiilejä kattavaan suurempaan tuotevalikoimaan.

Saatavilla olevat tiedot tieto- ja viestintätekniikan käytöstä tekstiili- ja vaatetusosalalla on suppeat¹⁰, mutta näyttää siltä, että tilanne on samankaltainen kuin muilla teollisuudenaloilla, joiden pk-yritykset ovat olleet vastahakoisia investoimaan tähän tekniikkaan. Pk-yrityksille on tiedotettava entistä enemmän tieto- ja viestintätekniikan eduista.

3.3.4. *Ammatillinen koulutus*

Pitkälle erikoistuneissa tuotteissa ja valmistusmenetelmissä ammattitaidon osuus on erittäin tärkeä. Tekstiili- ja vaatetusalan on ollut hankala löytää pätevää työvoimaa, koska sillä on perinteisen tehdasteollisuuden leima ja melko alhainen palkkataso. Monilla yrityksillä on vaikeuksia palkata työntekijöitä, joilla olisi ammatillisia erikoistaitoja kuten perinteistä tekstiilialan tuntemusta. Lisäksi lähes välttämättömiksi tulleista tieto- ja viestintätekniikan ja sähköisen kaupankäynnin taidoista on huutava pula. Alalle tulevat nuoret tarvitsevat korkeatasoista, alan uudelle profiilille tarpeellista koulutusta. Kun otetaan huomioon alalla tapahtuneet tekniset muutokset ja tuotantoprosessien nykyaikaistuminen, myös nykyisen työvoiman koulutuksen parantaminen on tarpeen sen pätevyyden ja ammattitaitojen kohentamiseksi ja uuteen työympäristöön sopeutumisen helpottamiseksi. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen kaikilla tasoilla olisi myös varmistettava.

Ammatillista koulutusta koskeva Leonardo da Vinci II -toimintaohjelma on EU:n tasolla tärkein vuosina 2000-2006 käytössä oleva väline, jolla tuetaan sellaisia innovatiivisia kansainvälisiä aloitteita, joilla edistetään onnistuneeseen työelämään integroitumiseen tarvittavia tietoja, kykyjä ja taitoja. Ohjelma on jo liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden käytettävissä.

Leonardo-ohjelmasta rahoitetuilla tekstiilialan hankkeilla on voitu kehittää tarpeellisia välineitä alalle. Niillä ei kuitenkaan ole pystytty poistamaan kaikkia alan pätevyys- ja koulutusongelmia. EU:n ja kansallisen tason ohjelmat ja rahoitus vaativat usein aloitteita, jotka ovat liian laajoja yksittäisille pk-yrityksille, joille lisäksi on tiedotettu heikosti ohjelmien tarjoamista mahdollisuuksista.

3.3.5. *Työllisyys*

Euroopan tekstiili- ja vaatetusosalta on hävinnyt lähes miljoona työpaikkaa vuosina 1990–2000, ja näköpiirissä olevien haasteiden perusteella on hyvin todennäköistä, että niitä menetetään vielä lisää. Euroopassa alan ainoa kestävä strategia koostuu innovaatioon, tutkimukseen, muotiin ja suunnitteluun, luovuuteen ja laatuun keskittymisestä sekä uusien tekniikkojen ja myönteisten työmarkkinasuhteiden hyödyntämisestä. Uudet valmistusmenetelmät eivät kuitenkaan saa aiheuttaa työllisyyden laskua vaan kohentaa työllisyyttä miellyttävämmässä työympäristössä erilaisine työmenetelmineen. Näin ollen on tärkeää, että ammattitaitojen saatavuus ja niihin liittyvä koulutus sekä työmarkkinoiden järjestäytyminen on hyvin koordinoitu.

¹⁰ Tekstiili- ja vaatetusala on hiljattain sisällytetty luetteloon teollisuuden aloista, jotka tulevat olemaan mukana markkinatutkimuskeskuksen "e-Business w@tch" seuraavassa vaiheessa. Siinä pystytään vertailemaan alojen ja maiden välistä sähköisen liiketoiminnan indikaattoreita, pk-yritysten roolin ollessa painotettu. Lisätietoja Internet-osoitteessa <http://www.ebusiness-watch.org/marketwatch/>

3.3.5.1. Yhtäläiset mahdollisuudet

Yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen on alalla tärkeää, sillä naisten osuus työvoimasta on suuri, jopa 74 % vaatetusalalla. Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan työmarkkinaosapuolet¹¹ ovat jo useiden vuosien ajan tutkineet naisten työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Alakohtaisen sosiaalisen vuoropuhelun tiimoilta ja komissiolta saadun rahoitusavun turvin ne julkaisivat äskettäin työnantajille, työntekijöiden edustajille ja niiden vastaaville järjestöille tarkoitetun oppaan, jossa esitetään yhtäläisiin mahdollisuuksiin liittyviä uudenlaisia, hyviä toimintatapoja.

3.3.5.2. Muutoksen hallinta

Yritysten ja työntekijöiden kyky ennakoida, käynnistää ja omaksua muutoksia on olennaista suuremman taloudellisen kasvun, työllisyyden ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden saavuttamiseksi. Työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu ja yhteistyö ovat välttämättömiä kaikilla tasoilla, jos halutaan positiivisesti ennakoida ja hallita muutosta yleensä ja etenkin rakenneuudistusta.

Barcelonassa vuonna 2002 pidetyssä maailman sosiaalisen kehityksen huippukokouksessa Euroopan työmarkkinaosapuolet päättivät Euroopan neuvoston ehdotuksesta aloittaa keskustelun tutkiakseen mahdollisuuksia rakenneuudistusta koskevan sosiaalisen vuoropuhelun käymisestä. Syksyllä 2002 ja keväällä 2003 pidettyjen kolmen seminaarin jälkeen, joissa keskityttiin konkreettisiin rakenneuudistustapauksiin, työmarkkinaosapuolet pääsivät yhteisymmärrykseen muutoksen hallintaa ja sen sosiaalisia seurauksia käsittelevästä yhteisestä tekstistä.

Teksti koostuu useista ehdotuksista, jotka vahvistavat, että työntekijöille tiedotettaessa ja heidän kanssaan neuvoteltaessa on tarvetta ylläpitää luottamuksellista ilmapiiriä ja myönteistä asennoitumista muutokseen ja välttää epätietoisuutta ja kohtuutonta viivytystä. Siinä kehoitetaan työnantajia selittämään ja perustelemaan muutokset ja niistä mahdollisesti johtuvat seuraukset hyvissä ajoin työntekijöilleen ja/tai heidän edustajilleen. Tekstissä korostetaan työnantajien, työntekijöiden ja paikallisten viranomaisten välisen kumppanuuden tärkeyttä rakenneuudistuksesta selviytymiseksi, etenkin silloin, kun uudistuksen vaikutukset heijastuvat kokonaiselle alueelle. Samoin painotetaan tarvetta ylläpitää työntekijöiden työmarkkinakelpoisuutta jatkuvalla kykyjen ja taitojen kehittämisellä sekä pk-yritysten eritysongelmia rakenneuudistusten yhteydessä.

Euroopan eri toimialojen työmarkkinaosapuolten aloite oli ensimmäinen merkittävä askel kohti rakenneuudistusten ennakointiin ja hallintaan pyrkivien parhaiden käytäntöjen määrittämistä ja kehittämistä, ja niiden olisi pyrittävä varmistamaan sen näkyvyys ja tehokas käyttöönotto kaikilla tasoilla. Työmarkkinaosapuolet ovat onnistuneet rakenneuudistuksen perustekijöitä. Työntekijöille tiedotettaessa ja heidän kanssaan neuvoteltaessa olisi komission voimassa olevia säännöksiä sovellettava täysimittaisesti ja kaikilla asianmukaisilla tasoilla.

3.3.5.3. Alakohtainen sosiaalinen vuoropuhelu Euroopassa

Kestävän kehityksen varmistaminen Euroopan tekstiili- ja vaatetusalalla vaatii kaikkien sitoutumista - myös poliittisten päättäjien ja työmarkkinaosapuolten -

¹¹ Euratex, ja ETUF:TCL

taloudellisten, ympäristöä koskevien ja sosiaalisten resurssien hallinnoinnin jatkuvaan kehittämiseen. Euroopan tasolla käytävällä sosiaalisella vuoropuhelulla on keskeinen asema työmarkkinasuhteissa tapahtuvien muutosten hallitsemisessa ja neuvottelufoorumina monille erityyppisille aiheille. Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuus oli niiden ensimmäisten alojen joukossa, jotka aloittivat sosiaalisen vuoropuhelun Euroopan tasolla, ja se on hyvänä esimerkkinä Euroopan alakohtaisen sosiaalisen vuoropuhelun suurista kehittymismahdollisuuksista. Työmarkkinaosapuolten käynnistämiä aloitteita ovat yhteisten toimintasääntöjen vahvistaminen ja alan julkisia hankintoja käsittelevän oppaan laatiminen samoin kuin ammatillista koulutusta ja liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden yritysten liittymiseen valmistautumista koskevat hankkeet.

Sekä ILO että komissio ¹² ovat todenneet, että vaikka kolmikantainen toimialojen välinen sosiaalinen vuoropuhelu on edistynyt liittymässä olevissa maissa ja ehdokasmaissa, itsenäinen alakohtainen sosiaalinen vuoropuhelu on näissä maissa erittäin vähäistä, ja sitä on edistettävä.

3.3.6. Ympäristö

EU on sitoutunut korkeatasoiseen ympäristönsuojeluun. Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kaksi tärkeintä pyrkimystä ovat tarve vähentää useista prosesseista kuten värjäyksestä ja viimeistyksestä syntyneiden jätevesipäästöjen määrää sekä näihin päästöihin sisältyvää kemikaalikuormitusta. Teollisuudenalaa vaaditaan samaan aikaan ottamaan huomioon sen valmistamien tuotteiden elinkaaren vaikutus ympäristöön.

Tärkein tekstiili- ja vaatetusteollisuuteen vaikuttava EU:n säädös on ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä vuonna 1996 annettu neuvoston direktiivi ¹³, jolla pyritään yhtenäisesti ehkäisemään ja vähentämään ympäristön pilaantumista, joka johtuu moninaisista teollisuuden ja maatalouden toiminnoista kuten kuitujen ja tekstiilien esikäsittelystä ja värjämisestä ¹⁴.

Komissio katsoo, että tämän direktiivin soveltaminen nopeuttaa nykyaikaistamista ja vähentää huomattavasti asianomaisten laitosten aiheuttamaa saastumista. Se myöntää, että direktiivin soveltamisella voi olla huomattavia sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia ja tietää, että monet pienet tekstiilinjalostusyritykset pelkäävät rajua kustannusten nousua ¹⁵. Huomattava osa niistä Euroopan laitoksista, joita ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistäminen koskee on pk-yrityksiä ¹⁶. Koska useimmissa pk-yrityksissä voimassa olevan ympäristölainsäädännön ja -määräysten noudattaminen on "heikolla pohjalla" ¹⁷,

¹² Komission tiedonanto, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2002, Euroopan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelu - uudistumisen ja muutoksen taustavoima, KOM (2002) 314 lopullinen.

¹³ Neuvoston direktiivi 96/61/EY, annettu 24. syyskuuta 1996 (EYVL L 257, 10.10.1996, s. 26-40).

¹⁴ Lisätietoja parhaista käytettävissä olevista tekniikoista (BAT) tekstiilien viimeistelyalalla on BAT-viiteasiakirjassa (Euroopan komissio, heinäkuu 2003): <http://eippcb.jrc.es>.

¹⁵ Komission tiedonanto, annettu 19. kesäkuuta 2003, Kestävään tuotantoon siirtyminen – Ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämistä annetun neuvoston direktiivin 96/61/EY täytäntöönpanon edistyminen.

¹⁶ Ks. edellinen alaviite.

¹⁷ Eurooppalaisten pk-yritysten sosiaalista ja ympäristövastuuta koskeva raportti (Observatory of European SMEs, 2002), joka on saatavilla Internet-osoitteessa: http://europa.eu.int/comm/enterprise/enterprise_policy/analysis/observatory.htm

jäsenvaltiot saattavat joutua antamaan erityisapua toimijoille, joilla ei ole resursseja selviytyä direktiivin aiheuttamasta hallinnollisesta taakasta. Apua antaessaan jäsenvaltioiden on noudatettava EU:ssa valtiontuesta annettuja sääntöjä. Komissio aikoo omalta osaltaan tutkia raja-arvojen muodostumista tekstiilien viimeistysalalla ja arvioida, kuuluuko direktiivin piiriin asianmukainen joukko laitoksia. Komissio on myös mukana rahoittamassa tutkimuksen ja kehityksen viidennestä puiteohjelmasta tutkimushankkeita, joilla pyritään ratkaisemaan tekstiiliteollisuuden ympäristöongelmia¹⁸

Tekstiiliteollisuus joutuu kohtaamaan samanlaisia ympäristökysymysten asettamia haasteita kuin muut teollisuuden alat ja myös haasteisiin vastaamiseen käytetään samanlaisia tekniikkoja. Jokaisella alalla on kuitenkin oma tutkimusyhteisönsä ja näiden välillä on hyvin vähän tiedonvaihtoa ja yhteistyötä. Komissio tukee sen vuoksi tutkimuksen ja kehityksen viidennestä puiteohjelmasta aloitetta¹⁹, jolla kehitetään tiedonvaihtoa tekstiilialan, nahanvärjäysalan sekä selluloosa- ja paperialan tutkimusyhteisöjen välillä, jotta ne voisivat tehokkaammin reagoida näiden alojen ympäristöä koskeviin tarpeisiin.

Komission strategiaan kuuluu myös yhdenmetystä tuotepolitiikasta annetun tiedonannon²⁰ mukaisesti edistää vihreämpiä tuotteita. Tämä on keskeinen strategia tekstiili- ja vaatetusalan ja käsittää sellaiset aiheet kuten hankintapäätökset, käyttöaika ja hankintaketjun hallinnointi. Tekstiili- ja vaatetusalan kannalta on tarpeellista, että jo käytössä olevia erilaisia välineitä, joihin kuuluvat ympäristöasioiden hallintajärjestelmät, merkintäjärjestelmät ja sidosryhmien tiedonsaannin parantaminen, muutetaan tuotokeskeisimmiksi ja käyttäjäystävällisemmiksi. Teollisuuden toimijoiden ja kansallisten viranomaisten lisäponnistelut ovat tarpeen hyödyn saamiseksi näistä välineistä siten, että alalle syntyy kilpailuetua ja parempia tuloksia ympäristökysymyksissä.

3.3.7. *Kemikaalit*

Tekstiili- ja vaatetusalan tulevaisuuden haaste on EU:n uusi kemikaalipolitiikka. REACH-järjestelmästä²¹ laadittava asetuseronnos on jatkoa tulevaa kemikaalipolitiikkaa varten vuonna 2001 laaditulle valkoiselle kirjalle²². Yritystoiminnan ja ympäristön pääosastot ovat laatineet luonnoksen tekstit, ja niissä edellytetään, että tietyt kemikaalit, joita käytetään tai saatetaan markkinoille EU:ssa yli tietyn määrän, on tulevaisuudessa rekisteröitävä ja tarpeen vaatiessa arvioitava ja asetettava lupa/rajoitusmenettelyyn.

REACH-järjestelmällä pyritään luomaan tasapaino kestävän kehityksen kolmen osa-alueen välillä (talous-, sosiaali- ja ympäristöasiat), mutta sillä saattaa olla vaikutuksia joihinkin tiettyjen alojen valmistajiin/tuojiin. Eräiden kemikaalien ja valmistajien

¹⁸ Esimerkiksi viidennen tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelman kestävää vesihuoltoa ja veden laatua koskeva avaintoiminto tukee TOWEFO-hanketta, jolla arvioidaan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja estämisen yhtenäistämistä annetun direktiivin soveltamisen vaikutusta tekstiililaitosten kestävään jätehuoltoon.

¹⁹ Lisätietoja on saatavissa seuraavasta Internet-osoitteesta: <http://www.patantex.net>

²⁰ Komission tiedonanto, annettu 18. kesäkuuta 2003, Yhdenmetyt tuotepolitiikka - Elinkaariajattelu politiikan perustana, KOM(2003) 302 lopullinen.

²¹ Lisätietoja Internet-osoitteesta:

<http://europa.eu.int/comm/enterprise/chemicals/chempol/whitepaper/reach.htm>

²² KOM(2001) 88 lopullinen (27.02.2001).

hinnat saattavat nousta ja joidenkin huokeiden valmisteiden vetäminen pois markkinoilta on myös mahdollista.

Teollisuus on julkisen kuulemisen yhteydessä korostanut, että se on erittäin laajan kemiallisen valmistevalikoiman tärkeä jatkokäyttäjä. Esimerkiksi kankaan värjäysohje sisältää tavallisesti viisi valmistetta, joista jokainen on tehty 10 kemikaalista, ja tekstiilien viimeistäjää käyttää satoja ohjeita joka vuosi. Komissio on REACH-ehdotusta viimeistellessään ottanut huomioon tekstiiliteollisuuden ilmaisemat näkemykset. Pieninä määrinä käytettyjä aineita koskevien testausvaatimusten huomattava väheneminen ja hallinnollisen taakan huomattava keventyminen ovat merkittävästi vähentäneet mahdollisia epäsuotuisia vaikutuksia kuten tekstiiliteollisuuden käyttämien valmisteiden markkinoilta poistamista.

3.3.8. Kuluttaja-asiat ja kansanterveys

Tietyt kuluttajat ovat entistä tietoisempia nauttimiansa ja käsittelemiensä tuotteiden mahdollisista terveysvaikutuksista. Tämä alue onkin kuluttajajärjestöjen erityinen huolenaihe kaikkialla Euroopassa. Tekstiiliteollisuudessa tämä koskee lähinnä vaatteita, kodin tekstiilejä ja jonkin verran myös verhoja. Vaatteiden valmistajat ovat reagoineet tilanteeseen tutkimalla entistä useammin vaatteisiin sisältyvät kemikaalit ja niiden mahdollista irtoamista vaatteesta pesun ja käytön aikana varsinkin silloin, kun kyseessä on pitkään ihoa vasten oleva materiaali. Tätä aihepiiriä kuten ympäristönsuojelulle tärkeitä säädöksiäkään ei pitäisi nähdä uhkana alalle vaan EU:n tuottajien mahdollisuutena mainostaa tuotteidensa korkealuokkaista kuluttajansuojaa.

Direktiivin 84/450/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 97/55/EY, mukaisesti tekstiilituotteiden mainostaminen ei saa olla harhaanjohtavaa ja tekstiilimerkinnöissä on annettava selvää, täsmällistä ja ymmärrettävää tietoa kielellä, jota kuluttajan on helppo ymmärtää.

3.3.9. Yritysten sosiaalinen vastuu

Sekä yritysmaailmassa että kuluttajien parissa ollaan yhä paremmin tietoisia siitä, että yritykset voivat ainakin osittain edistää kestävästä kehitystä ottamalla ympäristö- ja sosiaalikäytännöt huomioon liiketoimissaan ja vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa. Tämän kaltaisen vastuullisen käyttäytymisen katsotaan myös tukevan kestävästä menestyksestä liiketoimintaa, ja se voi sen vuoksi edistää kilpailukykyä.

Yritysten sosiaalista vastuuta koskevassa tiedonannossaan²³ komissio katsoo, että tämän vastuun edistäminen on tärkeä vapaaehtoinen panos yrityksiltä kestävästä kehityksestä.

Komissio perusti tähän liittyen sidosryhmien foorumin, johon tekstiili- ja vaatetusalaalla toimivat elinkeinoyhdistykset, ammattiliitot ja kansalaisjärjestöt ovat osallistuneet. Komission strategiaan kuuluu ensisijaisena tavoitteena myös yritysten sosiaalisen vastuun kasvattaminen pk-yrityksissä, mikä on erittäin tärkeää, jos konseptille halutaan saada hyväksyntää alalla.

²³ Yritysten sosiaalinen vastuu: elinkeinoelämän panos kestävästä kehityksestä, KOM(2002) 347 lopullinen (2.7.2002).

Tekstiilialalla yritysten sosiaalisen vastuun näkökulma on lähinnä suurten monikansallisten vaatekauppaa harjoittavien yritysten edistämää ja näitä yrityksiä varten. Tänä ja huomenna, todennäköisimmin juuri pk-yritysten suuret liikeasiakkaat vaativat niiltä yritysten sosiaalisesta vastuusta liittyvien toimintatapojen omaksumista ja raportointia näiden toimintatapojen toteutumisesta. Tekstiili- ja vaatetusalan monimuotoisen ja pitkälle kansainvälistyneen toimitusketjun huomioon ottaen yritysten sosiaalisen vastuun merkitys tulee mitä ilmeisemmin yhä kasvamaan alalla. Euroopan tasolla tekstiili- ja vaatetusalan työmarkkinaosapuolet hyväksyivät yritysten sosiaalista vastuuta koskevan peruskirjan vuonna 1997.

Tietoisuuden puute näyttää kuitenkin olevan tärkein este yritysten sosiaalisen vastuun näkökulman huomioonottamiseksi alan pk-yrityksissä. Työnantajajärjestöillä ja ammattiliitoilla on tärkeä rooli lisätä tätä tietoisuutta yritysten sosiaalisesta vastuusta tiedottamalla, antamalla käyttäjäystävällisiä välineitä ja levittämällä hyviä toimintatapoja. Komissio itse järjestää erityisesti pk-yrityksille kohdennetun kampanjan yritysten sosiaalisen vastuun tiedostamisesta. Kampanja toteutetaan vuoden 2004 aikana kaikissa jäsenvaltioissa, liittymässä olevissa maissa ja ehdokasmaissa.

Koska pk-yrityksillä on erityisiä resurssirajoituksia, niiden on hyvin tärkeää voida arvioida se mahdollinen hyöty, jonka ne saavat yritysten sosiaalisesta vastuudesta liittyviin toimintatapoihin sitoutumisesta, ja mitata missä määrin saatu hyöty kattaa niille tästä sitoutumisesta syntyvät seuranta-, raportointi- ja edistämiskulut. Tämä koskee erityisesti tekstiili- ja vaatetusalaa, jolla on monimuotoinen ja kansainvälinen toimitusketju.

3.3.10. Teollis- ja tekijänoikeudet

Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan etulyöntiasemaa, joka perustuu alan kykyyn innovoida ja luoda uusia tuotteita, uhkaavat tuoteväärennökset. Vaikka yhteisö suojelee sekä tavaramerkkejä että malleja, niitä kopioidaan järjestelmällisesti niiden omistajien kustannuksella²⁴. Monien pk-yritysten on vaikea taistella tätä uhkaa vastaan, sillä niiltä puuttuu usein varoja teollis- ja tekijänoikeusasiantuntijoiden palkkaamiseen tai monivaiheisiin oikeusjuttuihin ryhtymiseen.

Komissio on hiljattain tehnyt kaksi ehdotusta, jotka edistävät huomattavasti teollis- ja tekijänoikeuksien suojan vahvistumista. Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamista koskevalla direktiiviehdotuksella pyritään yhdenmukaistamaan tämän alan kansalliset säännökset²⁵. Vastaavanlainen asetus²⁶ annettiin heinäkuussa 2003 tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan teollis- ja tekijänoikeuksia. Näillä kahdella keskeisellä säädöksellä voidaan taistella väärennöksiä vastaan yhteisössä ja sen ulkorajoilla, mutta niillä ei voi puuttua tämän

²⁴ Esimerkiksi vuonna 2001 tulli takavarikoi yhteensä 4,7 miljoonaa vaatetta ja asustetta EU:n ulkorajalla. Samana vuonna puolet EU:n tullimenettelyistä (noin 2 628 menettelyä) koski tekstiili- ja vaatetusalan tuotteita. Lisätietoja Internet-osoitteesta:

http://europa.eu.int/comm/taxation_customs/customs/counterfeit_piracy/statistics/statistics_en_2001.pdf

²⁵ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseen tähtäävistä toimenpiteistä ja menettelyistä, annettu 30. tammikuuta 2003, KOM(2003) 46 lopullinen.

²⁶ Neuvoston asetus (EY) 1383/2003, annettu 22. heinäkuuta 2003, tulliviranomaisten toimenpiteistä epäiltäessä tavaroiden loukkaavan tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia sekä tiettyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tavaroiden suhteen toteutettavista toimenpiteistä (EYVL L 196, 2.8.2003).

ongelman tärkeimpiin lähteisiin eli kolmansiin maihin, joissa nämä tavarat yleensä valmistetaan. Sen vuoksi lisätoimenpiteet ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien suojan ja täytäntöönpanon parantamiseksi niissä kolmansissa maissa, missä nämä ovat puutteellisia. Samanaikaisesti on tärkeää varmistaa, että tekstiili- ja vaatetusalan pk-yritykset saavat tietoa oikeuksistaan ja mahdollisista oikeuskeinoista tällä alueella. Tämän lisäksi jäsenvaltioiden kansallisten viranomaisten tehokkaalla soveltamisen valvonnalla tulee olemaan ratkaiseva merkitys.

3.3.11. Alueelliset seikat

Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle on luonteenomaista pk-yritysten maantieteellinen keskittyminen lukuisille alueille, jotka ovat erittäin riippuvaisia alan tarjoamasta työllisyydestä ja sosiaalis-taloudellisesta yhteenkuuluvuudesta. Näillä alueilla muut työllistymismahdollisuudet ovat usein rajalliset ja lisäksi naisten osuus työvoimasta on suuri, etenkin vaatetusallalla. Näistä syistä vähäiselläkin alan taloudellisen tilanteen heikkenemisellä ja siitä johtuvilla työpaikkojen menetyksillä voi olla suhteettoman epäedullinen vaikutus tiettyihin alueisiin sekä nykyisissä että tulevaisuuden jäsenvaltioissa.

Tämä vuoksi on pystyttävä ennakoimaan teollisuuden muutokset ja houkuttelemaan uusia investointeja erilaisiin taloudellisiin toimiin. Suurin osa tekstiili- ja vaatetusallalla työnsä menettäneistä työntekijöistä ei enää pysty löytämään alalla uutta työtä. Tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksia varten on todennäköisimmin oltava parempi koulutustaso. Näin ollen tarvitaan alueellisia koulutusohjelmia, joissa keskitytään ammattitaitojen ajanmukaistamiseen ja alalla uudelleen sijoittuvien uudelleenkoulutukseen.

Rakennerahastoista saatavaa rahoitusta hallinnoidaan alueiden ehdottamien ja komission hyväksymien horisontaalisten monivuotisten aluekehitysohjelmien avulla.

3.3.12. Kilpailupolitiikka, valtiontuki ja sisämarkkinat

Tekstiili- ja vaatetusalan tyypillisellä alalla, jolla on meneillään jatkuva sopeutumisprosessi etenkin laitosten sulkemisen ja/tai uudenaikaistamisen muodossa, valtiontuki voi olla erityisen häiritsevää. Tässä yhteydessä on hyvin tärkeää, että noudatetaan voimassa olevia valtiontuen myöntämisestä alalle annettuja sääntöjä. Kun otetaan lisäksi huomioon se, että monet tekstiilialan toiminnot ja useimmat vaatetustuotannon tyypit tarvitsevat huomattavasti pienempiä investointeja kuin muut alat, tekstiili- ja vaatetusala voisi lähitulevaisuudessa olla sopiva kohde valtiontukisääntöjen tiukentamisessa.

Joillain aloilla valtiontukea saatetaan kuitenkin suhtautua myönteisemmin, koska sillä voi olla suotuisa yleisvaikutus EU:ssa. Komissio on hyväksynyt joukon suuntaviivoja ja puitteita valtiontukipolitiikan selkeyttämiseksi näillä alueilla, joihin kuuluvat myös tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle tärkeät alueet, kuten tutkimus ja kehitys, työllisyys ja koulutus, pk-yritykset, ympäristönsuojelu ja vaikeuksissa olevien yritysten pelastaminen ja niiden rakenteen uudistaminen.

Kaikkien tällä alalla esitettyjen kansallisen tai yhteisön tason aloitteiden on oltava täysin yhdenmukaisia kilpailusääntöjen kanssa, ja niillä on pyrittävä kohentamaan markkinoiden toimintaa tukemalla integraatiota ja resurssien tehokasta

kohdentamista sisämarkkinoiden toimialoilla ja alueilla sekä niiden välillä tuomatta kuitenkaan mukanaan kilpailua vääristäviä tekijöitä.

4. EHDOTUKSET TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN KESTÄVÄN KILPAILUKYVYN LUJITTAMISEKSI EU:SSA

Tekstiili- ja vaatetusalan kestävän kilpailukyvyn lujittaminen laajentuneessa Euroopan unionissa liittyy EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuuden nykyisiin ja tuleviin kilpailuetuihin vaikuttavien tekijöiden lujittamiseen.

Yritysten vastuulla on asianmukaisten strategioiden kehittäminen ja muuttuvaan kilpailuympäristöön sopeutuminen, kun taas jäsenvaltioiden ja Euroopan unionin on varmistettava, että käytössä on johdonmukainen eri alojen politiikkojen yhdistelmä ja riittävästi välineitä, joilla voidaan parantaa EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kilpailukykyä kehittämällä tutkimusta ja innovaatiota, laatua ja suunnittelua sekä koulutusta.

Heinäkuusta 2003 alkaen on sovellettu uutta Euroopan työllisyysstrategiaa, joka tarjoaa suuntaviivat jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikoille. Jäsenvaltiot ovat suuntaviivat hyväksyessään sitoutuneet muun muassa edistämään osaamispääoman ja elinikäisen oppimisen kehittämistä, parantamaan sopeutumiskykyä työmarkkinoilla, tukemaan yrittäjyyttä ja työpaikkojen luomista sekä puuttumaan alueellisiin työllisyyseroihin. Monet näistä pyrkimyksistä ovat erityisen tärkeitä tekstiili- ja vaatetusosalalle, sillä tärkeimpänä tavoitteena on talouden joustava siirtyminen uusiin olosuhteisiin. Yleistavoitteena on hallintotavan parantaminen ja kumppanuuksien lujittaminen läheisessä yhteistyössä parlamentaaristen elinten, työmarkkinaosapuolten ja muiden asiaankuuluvien tahojen kanssa kiinnittäen huomiota tehokkaisiin toteuttamisesta vastaaviin palveluihin, julkiset työnvälityspalvelut mukaan luettuina.

Samanaikaisesti olisi varmistettava, että yleistyvän Euroopan unionin markkinoille pääsyn myötä 1. tammikuuta 2005 alkaen, jolloin määrälliset rajoitukset poistetaan kokonaisuudessaan, myös EU:n tekstiili- ja vaatetusalan vienti saa vastaavan pääsyn maailmanmarkkinoille. Nopeasti muuttuvien kilpailukykytekijöiden vuoksi käynnissä on lähes jatkuva rakenneuudistus- ja nykyaikaistamisprosessi. Niiden hallitsemiseksi EU:ssa tehdyt investoinnit edellyttävät tasapuolisia toimintaedellytyksiä kansainvälisellä tasolla, jotta monesti vaikealle rakenneuudistus- ja nykyaikaistamisprosessille olisi olemassa taloudellinen perusta.

EU:n markkinoiden laajemman vapautumisen myötä on myös tärkeää myöntää vähiten kehittyneille maille (LDC-maat) ja pientuottajille etuusmarginaaleja, joiden ansiosta niille voi tarjoutua tilaisuus pysytellä markkinoilla.

Lisäksi yhdennetyissä aluekehitysvälineissä olisi tärkeää ennakoida teolliset muutokset, jos ne kuormittavat jonkin alueen sopeutumiskykyä. Laajentuneen EU:n teollisuuden eri aloilla, myös tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa, on käynnissä säännöllinen rakenneuudistus- ja nykyaikaistamisprosessi, joka vaikuttaa työllisyyteen, yrityksiin ja alueiden sosiaalis-taloudelliseen tilanteeseen. On tärkeää houkutella investointeja näille alueille, auttaa koulutuksen avulla ihmisiä löytämään töitä taloudellisen toiminnan eri aloilta ja tarjota työntekijöille uudelleen koulutusta samoilla aloilla yhä parempaa ammattitaitoa koskeviin odotuksiin vastaamiseksi.

4.1. Toimet EU:n tasolla

4.1.1. Kauppapolitiikka

EU:lla on tällä alalla monia tavoitteita, joita ei ole helppo yhdistää: sen oman teollisuuden edistäminen kasvavan kansainvälisen kilpailun edessä, kehittämistä koskevat kysymykset, Dohan kehitysohjelman onnistumisen takaaminen, monenvälisen vapauttamisen ja etuuskohtelun välinen tasapaino sekä kestävä kehityksen ja kaupan edellytysten edistäminen. Käytettävissä olevia kauppapoliittisia välineitä on tarkasteltu uudelleen ratkaisun löytämiseksi kiintiöiden vapauttamisen ja kaupan kasvavan globalisaation asettamiin haasteisiin samoin kuin selkeän, ennakoitavissa olevan ja johdonmukaisen kehityksen luomiseksi EU:n teollisuudelle ja muille asianomaisille osapuolille liiketoimintastrategioiden, investointien ja koulutuksen suunnittelua varten. Kehitys voisi koostua seuraavista osista:

4.1.1.1. Markkinoille pääsyn edellytysten parantaminen kolmansissa maissa – Dohan kehitysohjelma

Maailmanlaajuisen kilpailun ja etenkin halpatavaroiden vuoksi on ratkaisevaa, että Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan tuotteilla on todellinen pääsy kolmansien maiden markkinoille. Tästä syystä EU on pyrkinyt saavuttamaan DDA-neuvotteluissa tasapuoliset ja maailmanlaajuisesti vertailukelpoiset edellytykset kolmansien maiden markkinoille pääsyssä. EU:n katsoo, että kiintiöiden poistamisen myötä vuonna 2005 syntyy paremmat ja vertailukelpoiset edellytykset muiden maiden tekstiili- ja vaatetusalan markkinoille pääsyssä. Muussa tapauksessa olisi erittäin vaikeaa hyväksyä markkinoille pääsyä haittaava epätasapainoinen tilanne, etenkin jos jotkin maailman suurimmista ja kilpailukykyisimmistä tekstiili- ja vaatetusalan viejistä pitävät edelleen voimassa niiden markkinoille pääsyä estäviä merkittäviä esteitä. On huolestuttavaa, että eräät suurimmat tekstiili- ja vaatetusalan viejamaat eivät ole ilmaisseet DDA-neuvotteluissa olevansa valmiita lopettamaan oman teollisuutensa suojelua. Herääkin kysymys, käyttävätkö kyseisten maiden yritykset suojattua pääsyään kansallisille markkinoille aggressiivisemmän kansainvälisen laajentumisen välineenä.

Markkinoille pääsyä koskevien neuvottelujen yhteydessä esitetystä EU:n nykyisessä ehdotuksessa kehoitetaan kaikkia WTO:n jäseniä - vähiten kehittyneitä maita lukuun ottamatta - alentamaan tullessaan mahdollisimman alhaiselle yhteiselle tasolle ja poistamaan tullien ulkopuoliset esteet. Tämän ansiosta EU:n teollisuus pystyisi kilpailemaan muissa maissa vastaavin edellytyksin kuin mitkä EU tarjoaa kolmansille maille. Kaikkien maiden, luonnollisesti myös niiden, joiden tekstiili- ja vaatetusalan vienti on erittäin kilpailukykyistä, olisi osallistuttava prosessiin. EU ei alenna jo ennestään melko alhaisia tullessaan, jos sille ei myönnetä vastaavaa pääsyä ulkopuolisille markkinoille. Kehitysmaiden esittämien kehittämistä koskevien kysymysten – jotka vaikuttavat sekä etuuskohtelusta nauttiviin että muihin maihin – ja EU:n teollisuuteen kohdistuvan vaikutuksen huomioon ottamiseksi asianmukaisella tavalla uusia alhaisempia tasoja olisi alettava soveltaa asteittain ja sopeutumista olisi tuettava siirtymäkausin.

Tullien ulkopuoliset kaupan esteet, joita EU pyrkii poistamaan ja joista myös muut maat ovat huolissaan, ovat vakava ongelma Euroopan teollisuudelle. Tekstiili- ja vaatetusalalla ne ovat pääasiassa lisäveroja/tulleja tai muita tuontimaksuja, tuonnin vähimmäishintoja tai tuoduista tavaroista maksettua hintaan perustumattomia

tullausarvomenettelyjä, raskaita tai tosiasiallisesti syrjiviä etiketöinti- tai merkintävaatimuksia, tuontilupajärjestelyjä, raskaita sertifiointimenettelyjä jne. Tällaisten esteiden poistaminen edellyttää monenlaisten ongelmien ratkaisemista. Joissakin tapauksissa nämä esteet ovat selkeästi voimassa olevien WTO:n sääntöjen vastaisia, ja niihin liittyvät ongelmat voidaan ratkaista näytön perusteella WTO:n riitojenratkaisuelimessä. Monissa tapauksissa WTO:n velvoitteiden noudattamista ei ole kuitenkaan helppo osoittaa ja toisinaan on vaikeaa myös saada kootuksi sitovaa näyttöä (esim. kun tullien ulkopuoliset esteet ovat hallinnollisia menettelyjä).

DDA-neuvottelut tarjoavat mahdollisuuden kaikkien väitettyjen tullien ulkopuolisten esteiden kattavaan tarkasteluun mahdollisesti vastailmoitusten kaltaisia menettelyjä käyttäen tai neuvottelemalla pyyntöjen tai tarjousten perusteella, jotta saataisiin aikaan sopimus tällaisten toimenpiteiden poistamisesta tai soveltamatta jättämisestä. Tällaisia neuvotteluja voidaan käydä kahdenvälisesti, mutta lopullisena tavoitteena tulisi olla sitoumusten noudattaminen monenvälisesti. EU on liittänyt viimeaikaisiin kahdenvälisiin tekstiilisopimuksiinsa erilaisia tullien ulkopuolisia esteitä koskevia laajoja luetteloita, joita voitaisiin käyttää mallina tehtäessä sitoumuksia tullien ulkopuolisten esteiden soveltamatta jättämisestä tai niitä tarkasteltaessa. Tullien ulkopuolisten esteiden tapauskohtainen tarkastelu on aikaa vievä tehtävä, jonka edellytyksenä on myös teollisuuden osallistuminen ensisijaisiksi katsotuissa maissa dokumentoituja tullien ulkopuolisia esteitä koskevien luetteloiden valmisteluun.

4.1.1.2. Euro–Välimeri-alueen toteuttaminen

Barcelonan prosessiin kuuluu vapaakauppa-alueen luominen EU:n ja Välimeren maiden välille. Yksi tekstiili- ja vaatetusalan tärkeimmistä tavoitteista tällaista aluetta luotaessa on EU:ta, EFTA-maita, KIE-maita ja Turkkiä koskevan paneurooppalaisen (diagonaalisen) alkuperäkumulaation²⁷ laajentaminen koskemaan Välimeren maita. Myös Balkanin maiden odotetaan liittyvän tähän kumulaatiovyöhykkeeseen sen viimeisessä vaiheessa.

Tällaisella vapaakauppa-alueella taloudelliset toimijat voivat käyttää esteettä koko alueelta peräisin olevia välituotteita, minkä ansiosta eri alueiden kilpailueduista voidaan hyötyä tehokkaammin. Tekstiili- ja vaatetusalan koko tuotantoketju säilyy niin ikään lähellä Euroopan markkinoita, jolloin kohtuullisista kustannuksista, laadusta ja läheisyydestä koituvat edut yhdistyvät. Vapaakauppa-alueen ansiosta myös tuontikiintiöiden poistamisesta vuonna 2005 aiheutuvat negatiiviset vaikutukset lieventyvät jossain määrin, minkä vuoksi alue olisi toteuttava mahdollisimman nopeasti.

Euro–Välimeri-alueen kauppaministerien päästyä Palermossa 7. heinäkuuta 2003 yhteisymmärrykseen alkuperäpöytäkirjasta alkuperäkumulaation toteuttamiseksi tarvittava tärkein tehtävä on vapaakauppasopimusten tekeminen kyseisten maiden

²⁷ Euro–Välimeri-alueella sovellettavalla diagonaalisella kumulaatiolla tarkoitetaan niitä kumulaatiomahdollisuuksia, joita on silloin kun useat maat ovat sopimuksen sopimuspuolia tai useat samanlaiset sopimukset liittävät ne toisiinsa ja kun mistä tahansa tällaisesta maasta peräisin olevien aineiden käyttö on sallittua. Esimerkiksi yhteisöstä peräisin olevaa kangasta voidaan käyttää paidan valmistamiseen Puolassa. Paita voidaan viedä Sveitsiin siten, että siihen sovelletaan etuuskohtelumenettelyä samalla tavoin kuin missä tahansa muussa paneurooppalaisesta kumulaatiojärjestelmästä hyötyvässä maassa.

kesken²⁸. Komission mielestä kyseisten maiden olisi toteutettava tältä osin lisätoimia. Jotta diagonaalinen kumulaatio täyttäisi tehtävänsä, kaikkien kumppaneiden on sovellettava samanlaisia alkuperäsääntöjä ja sovittua hallinnollista yhteistyöjärjestelmää, jotka määrittellään yksityiskohtaisesti vapaakauppasopimukseen liitetystä alkuperäpöytäkirjassa. Koska tekstiili- ja vaatetusala on merkittävä asema eteläisten ja itäisten Välimeren maiden elinkeinoelämässä, alue on saatava luotua pikaisesti vuoteen 2005 mennessä. Niin ikään on tarkasteltava mahdollisuuksia tehostaa alkuperäkumulaation käyttöönottoa alueella. Jos jonkin alueen tai teollisuuden kannalta näyttää tarpeelliselta, komissio tarkastelee myös, onko olemassa vaihtoehtoisia keinoja vapaakauppasopimusten tekemiselle kyseisten maiden kesken. Yhteisö asettaa kuitenkin edelleen etusijalle ja lopulliseksi tavoitteekseen vapaakauppasopimusten tekemisen Euro–Välimeri-vapaakauppa-aluetta toteutettaessa. Mahdollisilla vaihtoehtoisilla keinoilla pitäisi päästä vapaakauppasopimuksia vastaaviin tuloksiin niin Paneurooppa–Välimeri-kumulaatiojärjestelmästä odotetun Euro–Välimeri-alueen taloudellisen integraation lisääntymisen kuin kumulaatiosta hyötyvien tuotteiden alkuperän määrittelyn, todistamisen ja valvonnan suhteen. Vaihtoehtoisten menetelmien tulisi tarjota täysin WTO:n sääntöjen mukainen kehys sekä tätä tarkoitusta vastaavat käytännölliset säännöt ja menettelyt hallinnollista yhteistyötä varten.

Aluetta perustettaessa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota perustynormien ja ympäristönormien noudattamiseen, työmarkkinaosapuolten osallistumiseen ja alakohtaisen sosiaalisen vuoropuhelun edistämiseen.

4.1.1.3. Eräiden tekstiili- ja vaatetusalan tuottajamaiden haavoittuvuus

Jotkin kehitysmaat, varsinkin monet vähiten kehittyneet maat, pienemmät toimittajat ja Euro–Välimeri-maat joutuvat vuodesta 2005 alkaen äkisti vastaamaan kiristyvään kilpailuun, jota rajoitettiin aikaisemmin kiintiöin. Vuodesta 2005 alkaen etuuskohtelu rajoittuu EU:n soveltamien tullien eriyttämiseen. DDA-neuvottelujen tuloksista riippuen tulleja saatetaan alentaa yhdenmukaistetuille tasoille, joita ei ole vielä määritetty. Samaan aikaan kyseiset maat ovat osittain nykyisten alkuperäsääntöjen vuoksi tilanteessa, jossa suureen osaan niiden Euroopan unioniin suuntautuvasta vaateviennistä ei sovelleta minkäänlaisia tullinalennuksia, kun taas niiden suurimmat kilpailijat kehitysmaista saavat tullinalennuksia, koska niiden tuotteet ovat oikeutettuja tällaiseen kohteluun niiden tekstiili- ja vaatetusalan syvemmän yhdentymisen vuoksi. Tämä voitaisiin ratkaista, vaikkakin vain osittain, kolmella tavalla:

- a) **Tullit.** EU haluaa soveltaa mahdollisimman alhaisia yhteisiä tulleja eli alhaisempia, mihin WTO:n jäsenet suostuvat ja mitä ne ovat valmiita soveltamaan. Jos DDA-neuvotteluissa sovitut tullien "yhteiset rajat" olisivat EU:n nykyisiä tulleja alhaisemmat, vähiten kehittyneiden maiden ja Euro–Välimeri-maiden etuusmarginaalit pienenisivät entisestään. Mitä pienemmälle tasolle sovitut tullit vahvistettaisiin, sitä voimakkaammin vaikutus näkyisi. Mahdollinen ongelma voitaisiin ratkaista siten, että tullien "yhteisiä rajoja" alettaisiin soveltaa maiden sopeutumista tukevan siirtymäkauden jälkeen.

²⁸ Esimerkiksi Marokko voi tuoda kangasta Egyptistä, valmistaa siitä vaatteita ja viedä sen Euroopan unioniin tullitta. Jotta Marokkoon voitaisiin soveltaa diagonaalista kumulaatiota, Marokon ja Egyptin on kuitenkin tehtävä keskenään vapaakauppasopimus. Muussa tapauksessa vaatteeseen sovelletaan EU:n tullia.

- b) ***EU:n yksipuolisten etujen keskittäminen.*** Tällä hetkellä EU:n yksipuolia etuja (yleinen tullietuusjärjestelmä, GSP) sovelletaan tekstiili- ja vaatetusallalla yleensä kaikkiin kehitysmaihin 20 prosentin tullinalennuksen muodossa ja vähiten kehittyneisiin maihin, joiden tuotteista ei makseta lainkaan tullia. Kun tiettyjen objektiivisten perusteiden mukaisesti osoitetaan, että jokin maa on jo erittäin kilpailukykyinen jollakin alalla, kyseisen maan etuuksia vähennetään asteittain ja se menettää kyseistä alaa koskevat etuutensa. Tarkasteltaessa kiintiöiden poistamisen vaikutusta erityisesti vähiten kehittyneisiin maihin sekä tekstiili- ja vaatetusalan pieniin toimittajiin on huomattava, kuinka tärkeää vuoden 2006 jälkeen sovellettavan GSP-järjestelmän luomisen yhteydessä on antaa näitä etuuksia haavoittuvammasa asemassa oleville maille noudattaen samalla syrjimättömyyden periaatetta.
- c) ***Etuuksien käytön parantaminen – alkuperäkumulaatio.*** Tällä hetkellä monet etuuksista nauttivat maat eivät käytä EU:n niille myöntämiä etuuksia täysimääräisesti. Tämä koskee erityisesti GSP-etuuksia ja AKT-maille myönnettyjä etuuksia. Yhtenä syynä on se, että EU:n alkuperäsääntöjen mukaan tuotteen etuuskohteluun oikeuttava alkuperä edellyttää riittävää käsittelyä tai valmistusta edunsaajamaassa²⁹. Tämän säännön tavoitteena on estää se, että maista, joihin ei sovelleta etuuskohtelua, peräisin olevia tavaroita käsiteltäisiin vain mahdollisimman vähän edunsaajamaissa, jolloin etuuskohtelujärjestelmän tavoite (hyödyttää edunsaajamaita) jäisi saavuttamatta. Koska monissa näistä maista – varsinkaan vähiten kehittyneissä maissa ja pienissä vaatteiden viejämaissa – ei ole kilpailukykyistä tekstiiliteollisuutta, niiden on pakko tuoda kankaat muista maista ja valmistaa niistä tämän jälkeen vaatteita. Tämän vuoksi lopputuotteen alkuperää ei enää yleensä katsota etuuskohteluun oikeuttavaksi, ja siitä on maksettava EU:hun tuotaessa täysi tulli. Tässä yhteydessä olisikin tarkasteltava, kuinka alkuperäsääntöjä (alkuperäkumulaatio mukaan luettuna) voitaisiin tarkistaa siten, että haavoittuvimpien maiden kilpailuasema parantuisi, koska EU:n myöntämien etuuksien käytön tehostuminen tosiasiaa edistäisi niiden kehitystä avaamalla kuitenkin EU:n portteja sellaiselle tuonnille, jonka suurin lisäarvo on peräisin muista maista, taikka jarruttamatta suurimpien tekstiilialan viejämaiden kilpailun edessä murtuvan kotimaan tekstiiliteollisuuden kehittymistä.

Jos alkuperäsääntöjä muutettaisiin merkittävästi (esim. poistamalla nykyinen kaksinkertaista valmistusta tai käsittelyä koskeva sääntö), muutoksesta saattaisivat hyötyä eniten maat, joihin etuuskohtelua ei nykyisin sovelleta. Tuotantomaa puolestaan syntyisi liian vähän lisäarvoa. Edellä b alakohdassa mainittu tavoite etuuksien keskittämisestä sitä eniten tarvitseviin maihin jäisi saavuttamatta. Tarkasteltaessa toimenpiteitä, jotka perustuvat siihen, että etuuskohteluun oikeutetuille maille annetaan enemmän valinnanvaraa välituotteiden hankinnassa, yhtenä vaihtoehtona olisi helpottaa alkuperäkumulaatiomahdollisuuksia maantieteellisesti ja taloudellisesti riittävän läheisten muiden etuuskohteluun oikeutettujen maiden kanssa.

²⁹ Esimerkiksi tällaisissa maissa valmistetun vaatteiden voidaan yleensä katsoa olevan peräisin näistä maista, jos "kaksinkertainen valmistus tai käsittely" on tapahtunut siellä, eli maa käyttää joko kotimaassa tuotettua (mikä ei ole monille useinkaan mahdollista) tai maista, joille alkuperäkumulaatio sallitaan, tuotua kilpailevaa kangasta.

Toisena vaihtoehtona olisi sallia kumulaatio etuuskohteluun oikeutettujen naapurialueiden välillä edellyttäen, että niiden tekstiili- ja vaatetustuotannot täydentävät riittävästi toisiaan. Jotta tämä vaihtoehto olisi hyväksyttävä, se ei saisi heikentää kyseisten alueiden sisäistä taloudellista integraatiota, ja siihen pitäisi sisältyä täysin WTO:n sääntöjen mukainen kehys sekä kumulaatiosta hyötyvien tuotteiden alkuperän määrittelyn, todistamisen ja valvonnan kannalta käytännölliset säännöt ja menettelyt hallinnollista yhteistyötä varten.

Tällaisia toimenpiteitä harkittaessa huomioon on otettava EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuuteen mahdollisesti kohdistuvan vaikutuksen ohella niiden vaikutukset näiden maiden tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kehitykseen kokonaisuudessaan.

4.1.1.4. Kestävään kehitykseen liittyvien kysymysten ratkaiseminen

Kasvavan kilpailun ja kaupan vapautumisen pitäisi edistää kestävä kehitystä koskevaa yleistavoitetta sen kaikissa muodoissa (talous-, sosiaali- ja ympäristöasiat). On esimerkiksi tarkasteltava, kuinka voidaan välttää eräiden köyhimpien maiden köyhimpien ihmisten jo ennestään heikkoja työoloja huonontava kilpailu markkinaosuuksien saamiseksi tai puolustamiseksi. Tällaista työvoiman perusoikeuksien rikkomista tai ympäristönormien madaltamista ei saisi lukea minkään maan suhteellisten etujen joukkoon. Toisaalta kaupan vapauttamisen sovittaminen yhteen kestävä kehityksen periaatteiden kanssa tarjoaa myös mahdollisuuksia elvyttää EU:ssa tai muualla kestävässä olosuhteissa valmistettujen tuotteiden myyntiä ja/tai parantaa niiden myyntimarginaalia, koska on mahdollista toteuttaa toimenpiteitä tuotteiden näkyvyyden parantamiseksi, niiden houkuttavuuden lisäämiseksi kuluttajien keskuudessa ja edullisten markkinoille pääsyn edellytysten myöntämiseksi tuoduille tuotteille.

Kestävä kehitystä olisi edistettävä mahdollisuuksien mukaan kansainvälisten erityisjärjestöjen (kuten ILO tai YK:n ympäristöohjelma) välityksellä tehostamalla EU:n ja näiden järjestöjen välistä yhteistyötä ja käyttäen keinona kannustimia ja kansainvälisten normien noudattamista. EU:n nykyiseen GSP-järjestelmään kuuluu työvoiman oikeuksien suojeluun tähtääviä erityisiä kannustusmenettelyjä, joiden ansiosta edellytykset täyttävät maat saavat lisäetuja. Järjestelmään sisältyy myös mahdollisuus poistaa GSP-edut mailta, jotka muun muassa rikkovat vakavasti ja järjestelmällisesti järjestäytymisoikeutta ja kollektiivista neuvottelu-oikeutta tai käyttävät lapsityövoimaa.

Paljon on kuitenkin vielä tehtävä, sillä työllisyys- ja työmarkkinasuhteet eivät eräissä tapauksissa ole ILO:n perustynormien ja ihmisarvoisen työn edistämistä koskevien ILO:n tavoitteiden mukaisia. Näin ollen näiden kansainvälisten normien ja tavoitteiden toteuttaminen vaatii kyseisiltä mailta todellisia ponnisteluja, joita EU voisi tukea.

Myös yritysmaailman olisi edistettävä kestävä kehitystä toteuttamalla yritysten sosiaalista vastuuta koskevia aloitteita, jotka voisivat koskea esimerkiksi ILO:n ja OECD:n monikansallisiin yrityksiin liittyviä periaatteita ja suuntaviivoja koko tuotantoketju mukaan luettuna.

Niin ikään voitaisiin harkita merkintäjärjestelmien käyttöä, jotta kuluttajat voivat halutessaan valita kestävä kehityksen normien mukaisesti valmistettuja tuotteita.

Jotta kuluttajat käyttäisivät tällaisia merkkejä, merkkien tulisi olla asiallisia, uskottavia ja luotettavia. Lisäksi niiden tulisi olla markkinalähtöisiä, syrjimättömiä, suhteellisia ja avoimia. Ne voisivat muodostaa ensimmäisen vaiheen myönnettäessä tällaisille tuotteille WTO:n sääntöjen mukaisesti parempia markkinoille pääsyn edellytyksiä osana uutta GSP-järjestelmää. Merkit voisivat perustua tarvittaessa kansainvälisesti hyväksyttyihin normeihin³⁰. Niihin tulisi sisältyä asianmukaisia sertifiointimenettelyjä, joita valvotaan riittävästi ja kustannustehokkaalla tavalla. Tällaisista tehtävistä voisivat huolehtia olemassa olevat sertifiointilaitokset ja -elimet niiden soveltuvuuden varmistamisen jälkeen ja jossain määrin viranomaisvalvonnassa, jos niiden sertifiointipätevyys on virallisesti tunnustettu.

Merkintäjärjestelmät saattavat edesauttaa markkinarakojen syntymistä sekä EU:n että kolmansien maiden tuottajille, myös kehitysmaiden valmistajille, jotka saattavat menettää markkinaosuutensa tuontikiintiöiden poistamisen jälkeen vuonna 2005. Edellä kuvattujen merkintäjärjestelmiin sopeutumisen helpottamiseksi olisi harkittava teknistä apua. Kaikissa EU:n tasolla toteutettavissa toiminnoissa olisi ehdottomasti otettava huomioon tekstiili- ja vaatetusalan tuotantomenetelmiin liittyvät jo olemassa olevat merkintäjärjestelmät.

Lisäksi komissio osallistuu kestävän kaupan ja innovaation keskuksen (Sustainable Trade and Innovation Centre, STIC) yhteistyöhankkeeseen, joka käynnistettiin Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksessa II-tyypin aloitteena. Kestävän kaupan ja innovaation keskuksella on hyötyä edistettäessä kestävää tuotantoa erityisesti kehitysmaissa, sillä keskus tukee teknologian siirtoa ja antaa teknistä apua sidosryhmäverkkojen, kumppanuuksien sekä eurooppalaisten ja kehitysmaiden yritysten välisten kummitoimintajärjestelyjen ("twinning") kautta. Keskus pyrkii myös edistämään kehitysmaista peräisin olevien ympäristöystävällisten tuotteiden kauppaa. Tekstiiliala on mainittu alueeksi, jolla tällainen toiminta teollisen kehityksen ja ympäristön suojelun yhteensovittamiseksi on globaalistuneen kaupan vuoksi perusteltua kansainvälisellä tasolla.

4.1.1.5. Teollis- ja tekijänoikeuksien suojelu

Koska innovaatio, brandaus, muoti ja suunnittelu ovat EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuuden vahvuuksia, on tärkeää tehostaa toimia, joilla parannetaan teollis- ja tekijänoikeuksien suojelua ja noudattamisen valvontaa kolmansissa maissa (myös WTO:n TRIPs-sopimuksen noudattamisen valvontaa), jotta toimia tuoteväärännöksillä käytävän kaupan ehkäisemiseksi saataisiin tehostettua.

Komission yksiköt ovat hiljattain ryhtyneet valmistelemaan tutkimusta teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon liittyvistä kysymyksistä. Tavoitteena on arvioida perinpohjaisesti kolmansien maiden nykytilannetta ja määritellä sen perusteella ongelmallisimmat teollis- ja tekijänoikeuksien osa-alueet ja maat. Tutkimuksen avulla kehitetään toimia tehostava arviointiväline laatimalla selkeä strategia teollis- ja tekijänoikeuksien rikkomuksista ja näiden oikeuksien puutteellisesta

³⁰ Esimerkiksi työvoiman perusoikeudet määritellään ILO:n julistuksessa työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista (kesäkuu 1998) seuraavasti:

- a) järjestäytymisoikeus ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden tosiasiallinen tunnustaminen;
- b) kaikkien pakkotyön muotojen poistaminen;
- c) lapsityövoiman käytön tosiasiallinen poistaminen; ja
- d) työelämään ja koulutukseen liittyvän syrjinnän poistaminen.

täytäntöönpanosta kolmansissa maissa aiheutuvien lisääntyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Tekstiili- ja vaatetusalan kannalta katsottuna ja ennakoiden komission aikomusta tehostaa kattavasti noudattamisen valvontaa koskevia toimia muillakin avainasemassa olevilla aloilla, tutkimuksessa on asetettu etusijalle muun muassa seuraavat toimet:

- Monenvälisten (myös TRIPs-sopimuksen) ja kahdenvälisten sopimusten sisältämien teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyvien mekanismien käyttö: aloitteen käynnistäminen TRIPs-neuvostossa; asian käsittely kahdenvälisissä assosiaatio-/yhteistyöneuvostoissa painottaen ongelman yleistymistä; kahdenvälisten sopimusten sisältämien täytäntöönpanolausekkeiden tiukentaminen.
- Kannustin- ja seuraamusjärjestelyjen aktiivinen käyttö: tarvittaessa käytetään olemassa olevia menettelyjä (esim. kaupan esteistä annettu asetus ja WTO:n riitojenratkaisuelin) ja kehitetään tarpeen mukaan uusia välineitä.
- Valistaminen: parannetaan yhteisön oikeudenhaltijoiden tietoutta "ongelmallisten" maiden kanssa käytävän kaupan riskeistä. Korostetaan, että suojaa voidaan soveltaa vasta sen jälkeen, kun kyseiset oikeudet (pääasiassa tavaramerkit ja mallit) on rekisteröity asianmukaisella tavalla; useimmat teollis- ja tekijänoikeudet toteutuvat vasta sen jälkeen, kun ne on suojattu (eli rekisteröity) asianmukaisesti maassa, jossa oikeutta rikottiin. On myös tärkeää parantaa kuluttajien tietoutta väärennösten negatiivisesta vaikutuksesta ja vaaroista (ulkomaisten investointien ja teknologian siirron toteutumatta jääminen, yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen jne.).
- Poliittinen vuoropuhelu: painotetaan korkeimmalla poliittisella tasolla kauppakumppaneihin nähden, että tekijän- ja teollisoikeuksien tehokas suojelu vähintäänkin TRIPs-sopimuksessa sovitulla tasolla on tähdellistä.
- Tekninen yhteistyö: varmistetaan, että noudattamisen valvonta on erittäin tärkeä osa olemassa olevia ja uusia teknistä yhteistyötä koskevia ohjelmia teollis- ja tekijänoikeuksien alalla; ohjelmat kattavat ongelmallisimmat maat ja niihin kuuluu mahdollisimman pitkälle meneviä koordinoitaitoimia muiden teknisen avun tärkeimpien toimittajien kanssa.
- Julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuudet: väärennösten torjunnan alalla erityisen aktiivisesti toimivat yritykset ja yhteenliittymät ovat arvokkaita tietolähteitä, mutta myös etuoikeutettuja kumppaneita kaikissa valistukseen tähtäävissä aloitteissa. Asianmukaiset järjestelyt kumppanuuksia tai vähintäänkin tietojen vaihtoa (yhteystahot, määräaikaiskokoukset jne.) varten.

4.1.1.6. Kasvava kansainvälinen kilpailu ja käytössä olevat ratkaisukeinot

Kiintiöiden poistaminen ja kilpailun lisääntyminen sen seurauksena ovat omiaan muuttamaan EU:n ja ulkomaisten toimittajien suhteellista asemaa; luonnollisesti myös hinnat voivat laskea entisestään. Kun kasvanut kilpailu on WTO:n hyvää kauppatapaa koskevien normien mukaista, siihen ei ole yleensä tarvetta puuttua julkisesti. Mutta jos kiintiöiden poistamisesta aiheutuvat sopeutuspaineet johtavat kyseisellä alalla hyvän kauppataidan vastaiseen kauppaan (esim. polkumyynti, tukikäytännöt tai poikkeuksellinen tuonnin kasvu), EU:n teollisuus voi turvautua edelleenkin monenlaisiin kaupan suojakeinoihin, jotka ovat WTO:n sääntöjen

mukaisia ja joita komissio aikoo soveltaa niille asetettujen edellytysten täyttyessä. Tietyissä tapauksissa (erityisesti Kiina) WTO:n jäsenyysehtoihin sisältyy lisäksi siirtymäkauden erityisvälineitä, joilla pyritään ratkaisemaan kasvaneen kilpailun ja markkinahäiriöiden aiheuttamat ongelmat. Vaikka EU ei olekaan aikaisemmin pyytänyt tällaisten määräysten soveltamista, se ei voi suhtautua niihin välinpitämättömästi, jos tällaisia tapauksia ilmenee.

Kiinalla on erityinen asema EU:ssa käytävissä keskusteluissa. Vapautetuissa luokissa näkyvä kiinalaisen viennin kasvu tekstiili- ja vaatetustuotesopimuksen (ATC) kolmannessa vaiheessa sekä Kiinan hämmästyttävä tuotanto- ja vientipotentiaali huolestuttaa sekä EU:n että tekstiili- ja vaatetusalan tuotteita EU:hun toimittavien muiden maiden teollisuutta. On tarkasteltava edellytyksiä, jotka ovat johtaneet yksikköhintojen jyrkkään laskuun ja markkinaosuuden kasvuun (joissakin yksittäisissä luokissa markkinaosuus on moninkertaistunut ja keskimääräiset yksikköhinnat ovat laskeneet jopa 75 %³¹), sillä vastaava tilanne saattaa syntyä vuonna 2005 muiden tuoteluokkien osalta.

Näitä huolenaiheita ei voi jättää huomioimatta, vaikka EU:n mahdolliset reaktiot olisi esitettävä yleisemmin keskusteltaessa EU:n ja Kiinan välistä kauppasuhteista, joita EU haluaa kehittää yhdenmukaisella tavalla. Näin ollen pyrittäessä ratkaisemaan mahdollisia kaupan ongelmia etusijalle olisi asetettava vuoropuhelu ja keskustelut, joiden tavoitteena on varmistaa, että Kiinan nopeasti kasvavien markkinoiden avautuminen EU:n ja kehitysmaiden tuotteille jatkuu edelleen siten, että viennille tarjoutuu todellisia mahdollisuuksia.

Koska Kiina mahdollisesti muodostaa merkittävän markkina-alueen EU:n tekstiili- ja vaatetusalan tuotteille, on seurattava tarkasti, että Kiina noudattaa WTO-velvoitteitaan. WTO-velvoitteisiin liittyvät ongelmat voidaan ottaa esille sekä kahdenvälisesti komission yksiköiden ja Kiinan viranomaisten välisissä säännöllisissä tapaamisissa että monenvälisesti WTO:ssa käyttöön otetun siirtymäkauden tarkastelumekanismin yhteydessä³². Tämän vuoksi on erittäin tärkeää, että teollisuus toimittaa asiaa koskevat tiedot mahdollisimman nopeasti Kiinan WTO-velvoitteiden täyttämisen seurannasta vastaaville komission yksiköille. Komissio aikookin seurata yhteistyössä teollisuuden ja viejien kanssa tilannetta jatkuvasti keskittyen markkinoille pääsyä koskeviin esteisiin ja muihin kauppatapoihin Kiinan tekstiili- ja vaatetusosalalla, niiden yhteensopivuuteen Kiinan WTO-velvoitteiden kanssa ja mahdollisiin uusiin aloitteisiin EU:n teollisuuden toimien tukemiseksi tällä alalla.

Näiden valmistelujen perusteella komissio aikoo ryhtyä Kiinan viranomaisten kanssa jatkuvaan poliittiseen vuoropuheluun, jossa keskitytään sekä Kiinan tekstiili- ja vaatetusalan viennin joidenkin luokkien erinomaiseen tulokseen vuodesta 2002 alkaen että EU:n tavoitteeseen parantaa myyntiään Kiinan kasvavilla markkinoilla.

³¹ Esimerkiksi luokassa 161 (muut vaatteet) vuoteen 2001 verrattuna Kiinan vienti kasvoi vuonna 2002 määrällisesti 360 % ja yksikköhinnat laskivat 75 %. Luokassa 21 (anorakit, parkat) vienti kasvoi määrällisesti 291 % ja keskimääräiset yksikköhinnat laskivat 48 %.

³² WTO:n mekanismi, joka otettiin käyttöön Kiinan liittyessä WTO:n jäseneksi ja jonka tavoitteena on tarkastella vuosittain tapaa, jolla Kiina täyttää WTO:n jäsenyyteen liittyvät velvoitteensa. Mekanismia sovelletaan Kiinan WTO-jäsenyyden kahdeksan ensimmäisen vuoden aikana vuosittain ja tämän jälkeen kymmenentenä jäsenyydivuonna.

4.1.2. Tutkimus- ja kehitystoimet

Vuoden 2002 lopussa hyväksytty kuudes tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelma³³ sisältää useita tekstiili- ja vaatetusalan kannalta kiinnostavia rahoitusmahdollisuuksia. Ensinnäkin ensisijainen aihealue 3 koskee nanoteknologiaa ja nanotieteitä, älykkäitä monikäyttöisiä materiaaleja sekä uusia tuotantoprosesseja ja -laitteita. Kaikki tällaiset toimet ovat tärkeitä Euroopan tekstiili- ja vaatetusalan kilpailukyvyyn parantamisen kannalta. Ensisijainen aihealue 2 koskee tietoyhteiskuntaa ja -teknologioita ja on niin ikään tärkeä tekstiilialalle. Aihealue 6 liittyy kestäväan kehitykseen. Näiden aihealueiden ansiosta on mahdollista keskittyä alaa nykyaikaistavaan tutkimukseen. Esimerkkinä mainittakoon

- tieto- ja viestintätekniikan käyttöönotto tekstiili- ja vaatetusalan koko tuotantoketjussa tuotannosta jakeluun;
- uusien materiaalien (tekniset tekstiilit mukaan luettuina) kehittäminen erityisesti tuotevääreännösten ehkäisemiseksi, ympäristöystävällisempien tuotteiden luomiseksi ja älykkäiden materiaalien kehittämiseksi;
- uusien tuotantoprosessin kehittäminen, massaräätälöinti ja vaatetusalan tekninen läpimurto mukaan luettuina;
- puhtaiden tekniikoiden kehittäminen kestäväan kehityksen edistämiseksi ja luottamuksen synnyttämiseksi alaan, joka on yksi suurimmista veden ja kemikaalien kuluttajista.

Näiden painopistealueiden yhteisvaikutusten koordinoimiseksi ja varmistamiseksi olisi toteutettava tehokkaita toimia ja käynnistettävä aloitteita, joilla pyritään valistamaan kansallisia ja paikallisia toimijoita tutkimustuloksista niiden nopean levittämisen varmistamiseksi. Kuudennen puiteohjelman tavoitteena onkin tukea integroitujen hankkeiden tai huippuosaamisen verkostojen muodossa toteutettavaa tutkimusta. Huomautettakoon, että esimerkiksi aihealueessa 3 voidaan toteuttaa integroituja hankkeita, joissa painotetaan erityisesti pk-yrityksiä ja joiden tavoitteena on vauhdittaa vähemmän TTK-valtaisten alojen siirtymistä enemmän lisäarvoa tuottavaan toimintaan. Samaan aikaan helpotetaan pitkäaikaisempaa tutkimusta erityisillä kohdennetuilla tutkimushankkeilla (STREP).

Kuudennen puiteohjelman horisontaalisempien toimien avulla voidaan auttaa perinteisillä ja uusilla aloilla toimivia pk-yrityksiä vahvistamaan teknologista kapasiteettiaan ja kehittämään kykyään toimia Euroopan laajuudessa tai jopa kansainvälisesti; tällaisilla toimilla voidaan auttaa tekstiili- ja vaatetusteollisuuden verkostoitumista muiden teollisten kumppanien kanssa. Yhteistyönä ja kollektiivisesti tehtyihin tutkimuksiin kuuluvat pk-yrityksiä koskevat toimet tarjoavat edelleen monia mahdollisuuksia tekstiili- ja vaatetusosalalle. Henkilöresursseja ja liikkuvuutta koskeva erityisohjelma samoin kuin muut yhteisöohjelmat ovat hyödyllisiä alan koulutustarpeiden kannalta.

Kuudes puiteohjelma tarjoaa myös mahdollisuuden muodostaa ERA-NET-järjestelmä, jonka tavoitteena on edistää tutkimustoimintaan liittyvää yhteistyötä ja koordinoitua kansallisella tai alueellisella tasolla jäsenvaltioissa ja assosioituneissa

³³ Ks. <http://fp6.cordis.lu/fp6/home.cfm>

valtioissa verkottamalla tutkimustoimia kansallisella ja alueellisella tasolla ja avaamalla vastavuoroisesti kansallisia ja alueellisia tutkimusohjelmia, jotka kuuluvat verkottamistoiimiin. Tällainen aloite voisi auttaa tekstiili- ja vaatetusalaan suuntaamaan tutkimustoimet tunnistettuihin teknologisiin tarpeisiin³⁴.

Alaa koskevaa tekniikan foorumia olisi myös harkittava sidosryhmien välisen yhteistyön edistämiseksi, pitkän aikavälin strategisen tutkimus- ja kehityssuunnitelman kehittämiseksi sekä viranomaisten, käyttäjien, lainsäätäjien, teollisuuden, kuluttajien ja asiantuntemuksen yhteisvaikutuksen varmistamiseksi.

4.1.3. Innovaatiopolitiikka

Nykyisten ohjelmien perusteella olisi tarkasteltava mahdollisuutta ottaa käyttöön erityinen tekniikan ulkopuolista innovaatiota koskeva aihe esimerkiksi luovuuden ja muodin alalla. Niin ikään voitaisiin käynnistää hankkeita, joiden tavoitteena on parantaa alan tietoisuutta innovatiivisesta toiminnasta. Komissio voisi tarkastella, olisiko tietoyhteiskunnan teknologiaa käsittelevällä alueella tällä hetkellä käytössä olevia menettelyjä mahdollista laajentaa siten, että pk-yritykset pystyisivät kehittämään markkinoitavissa olevia prototyyppisiä ja laatimaan laajemman tuote- ja prosessivalikoiman kattavia esimerkkitapauksia (business cases).

4.1.4. Koulutuspolitiikka

Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kaltaisilla aloilla, joilla tarvitaan uusia taitoja ja koulutusohjelmia, on tarpeen toteuttaa toimia yritysten tukemiseksi. Komissio tarkastelee parhaillaan keinoja parantaa sidosryhmien tietoisuutta Leonardo da Vinci II -ohjelmaan jo sisältyvien alakohtaisten hankkeiden tarjoamista mahdollisuuksista. Komissio pyrkii myös parantamaan pk-yritysten mahdollisuuksia hyötyä olemassa olevista rahoitusvälineistä ja aikoo tarkastella mahdollisuuksia yksinkertaistaa hakumenettelyjä entisestään. Tietojen levittämistä pk-yrityksille pyritään edistämään ja aikomuksena on tarkastella alaa koskevan esitteen toteutettavuutta. Tekstiili- ja vaatetusalan osallistumista Leonardo da Vinci II -ohjelmaan on tarpeen arvioida, jotta ilmenneet vaikeudet voidaan ottaa huomioon tarkistettaessa ohjelman lähestymistapaa vuoden 2006 jälkeen alkavaa kautta varten. Komissio aikoo niin ikään kannustaa toimijoita kehittämään Euroopan laajuisen lähestymistavan tekstiili- ja vaatetusalan koulutukseen, tunnistamaan parhaita toimintatapoja tällä alalla ja koordinoimaan tulevat toimet kaksinkertaisen työn välttämiseksi.

4.1.5. Alue- ja koheesiopolitiikka

On tarpeen ottaa ennakolta huomioon teolliset muutokset koko laajentuneessa Euroopassa, luoda uusia työllisyysmahdollisuuksia kyseisistä aloista riippuvaisilla alueilla ja laatia uudelleenkoulutus- ja uudelleensijoitusohjelmia niitä varten, jotka eivät enää löydä työpaikkaa tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa. Nämä tavoitteet, jotka jo sisältyvät rakennerahastojen alueohjelmiin, voidaan saavuttaa toteuttamalla yhdenmukaisia monialaisia alueohjelmia ja tietyistä aloista, joita teollisuuden rakennemuutos koskettaa, erityisen riippuvaisia alueita koskevia aloitteita. Nämä seikat on tärkeää ottaa huomioon keskusteluissa, joita käydään rakennerahastojen tulevaisuudesta sekä liittymisen jälkeen että vuodesta 2007 alkaen, jolloin rahastojen

³⁴ Yksityiskohtaisempia tietoja löytyy asiakirjasta "Provisions for implementing the ERA-NET scheme" seuraavasta Internet-osoitteesta: http://europa.eu.int/comm/research/fp6/coordination/era-net_en.html

toimintaa tarkistetaan vuosia 2007–2013 koskevien uusien rahoitusnäkökymien mukaisesti.

Olisi rohkaistava aluetason erityisiä toimia, joihin voisi sisältyä esimerkiksi toimia olemassa olevien klusterien ja alueellisten yritysverkostojen lujittamiseksi kannustamalla virtuaalisten (on-line) verkkojen ja viestintäfoorumien luomista. Tieto- ja viestintätekniikkojen käyttöä erityisesti pk-yrityksissä voitaisiin tukea. Erityistä huomiota kiinnitetään rakennerahastojen tavoitteen 3 ja Euroopan sosiaalirahaston jo tarjoamiin mahdollisuuksiin uudistettaessa ja mukautettaessa koulutusta ja työllisyyttä koskevia kansallisia ohjelmia teollisista muutoksista kärsineiden henkilöiden (uudelleen)kouluttamiseksi yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa.

Lisäksi komissio tarkastelee uusien rahoitusnäkökymien (2007) yhteydessä rakennerahastojen mahdollisuuksia reagoida kohdennetusti tietyn alueen sosiaali- taloudellisen tilanteen merkittäviin häiriöihin. Tavoitteena olisi helpottaa työntekijöiden sopeutumista uudelleen työmarkkinoille ja tarjota pääasiassa teknistä apua yrityksille, joissa kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpanon aiheuttamat vakavat alakohtaiset häiriöt edellyttävät rakenneuudistusprosessin käynnistämistä. Yhtenä kysymyksenä on, voitaisiinko uuteen taloudelliseen tilanteeseen siirtymisen (vuonna 2005) helpottamiseksi suunnitella asianmukaisia toimia, jos ne ovat nykyisen rakennerahastokehityksen mukaisia ja jäsenvaltiot tekevät hakemuksen rahoitustuen myöntämiseksi.

4.1.6. Teollinen yhteistyö

Komissio käynnisti hiljattain Kiinan kanssa teollisuuspoliittisen vuoropuhelun, jonka yhteydessä perustettiin tekstiilialaa käsittelevä työryhmä. Tärkeimpänä tavoitteena on lisätä tietoisuutta tekstiilien tuoteturvallisuuteen liittyvästä lainsäädännöstä ja parantaa sen ymmärtämistä. Myöhemmin harkitaan vuoropuhelun laajentamista tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kilpailukykyyn liittyviin tärkeimpiin kysymyksiin.

Komission yksiköt aikovat niin ikään tarkastella, voitaisiinko EU:ssa ja suurimmissa tekstiili- ja vaatetusalan tuottajamaissa edistää teollista yhteistyötä koskevien yritysaloitteiden toteuttamista vakaiden ja kestävien suhteiden kehittämiseksi tekstiilialalla. Aloitteissa voitaisiin tarkastella sekä teollisuuden kilpailukykyä että tekstiili- ja vaatetusalan kannalta tärkeitä sosiaalisia kysymyksiä.

4.1.7. Muut toimenpiteet – kuluttajakysymykset

Merkittävä osa EU:n tuotannosta suuntautuu korkealuokkaisempien ja muodikkaimpien tekstiili- ja vaatetustuotteiden tuotantolohkoihin, joilla EU:n teollisuudella on johtava kansainvälinen asema, minkä vuoksi se saa siitä myös suhteellista etua. Pitkän perinteen, tuotevalikoiman runsauden ja jatkuvan innovaation ansiosta kuluttajat yhdistävät eurooppalaiset tekstiilit ja vaatteet osaamiseen ja korkealuokkaiseen suunnitteluun.

"Made in Europe" -merkin avulla voitaisiin lisätä kuluttajien luottamusta siihen, että he maksavat vaatteen ostaessaan hinnan, joka vastaa eurooppalaiselta tuotannolta odotettua valiolaatua ja tyyliä.

Pyrkiessään tehostamaan ja parantamaan kuluttajille suunnattua tiedotusta EU voisi ehdottaa eräille suurimmille kumppaneilleen (USA, Japani tai Kiina) alkuperämerkintöjen käyttöönottoa EU:ssa kaupanpidettyjen tekstiili- ja vaatetustuotteiden osalta. Asia olisi hoidettava WTO:n sääntöjen mukaisesti ja syrjimättömästi noudattaen sisämarkkinoiden periaatteita; se ei saisi myöskään aiheuttaa liian suuria rasitteita ja kustannustehokkuus olisi otettava huomioon. Komissio aikoo jatkaa näiden kysymysten tarkastelua.

4.2. Toimet jäsenvaltioiden tasolla

Saattaisi olla aiheellista tarkastella, kuinka tekstiili- ja vaatetusalan lisäarvoa voitaisiin lisätä parantamalla toimien koordinoitua jäsenvaltioiden ja EU:n tasolla. Tämä koskee erityisesti innovaation, tutkimuksen ja koulutuksen aloja, joiden osalta ei ole tarkasteltu kattavasti alueellisella, kansallisella ja EU:n tasolla jo toteutettuja toimia saati alan tarjoamia mahdollisuuksia.

Jos komission yksiköille toimitettaisiin systemaattisemmin tietoja tekstiili- ja vaatetusalan erityisistä aloitteista, parhaiden toimintatapojen levittäminen helpottuisi. Sidosryhmät ja viranomaiset pystyisivät niin ikään tarkastelemaan vaivattomammin mahdollisuuksia perustaa tai kehittää verkkoja teollisuuden kannalta tärkeillä aloilla ja välttämään kaksinkertaisen työn.

Olisi myös mahdollista kehittää uusia kursseja, jotka vastaavat tekstiili- ja vaatetusalan muuttuvia tarpeita ja edistävät työntekijöiden elinikäistä oppimista. Kursseilla pyritäisiin tasoittamaan irtisanottujen työntekijöiden todennäköisesti suuren määrän ja ammattitaitoisen työvoiman puutteen välistä eroa. Tekstiili- ja vaatetusalan osaamiskeskustoja voitaisiin perustaa alueille, joilla ala on vahvasti edustettuna, jotta korkeatasoinen koulutus ja työllistymismahdollisuudet saataisiin yhdistettyä. Nämä aloitteet olisi syytä sisällyttää jäsenvaltioiden väliseen yhteistyöhön ja EU:n tasolla toteutettaviin ohjelmiin toimien koordinoimiseksi ja kaksinkertaisen työn välttämiseksi.

Kansalliset ja alueelliset tutkimuslaitokset voisivat hyötyä kuudenteen puiteohjelmaan kuuluvan ERA-NET-järjestelmän³⁵ tarjoamista mahdollisuuksista perustaessaan tekstiili- ja vaatetusalan tutkimustoimintaan liittyviä yhteistyö- ja koordinoitiverkkoja.

Pienillä alasektoreilla oman eurooppalaisen osaamiskeskusto perustaminen alasektoria kohden saisi aikaan tärkeää yhteisvaikutusta ja kriittisen massan.

Teollis- ja tekijänoikeuksien suojelua varten tarvittavassa EU:n laajuisessa sääntelyssä edetään asteittain. Teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevassa nykyisessä jäsenvaltioiden lainsäädännössä on merkittäviä eroja, jotka ovat suosineet väärentäjiä ja laittomien tavaroiden valmistajia. Jotta halutut tavoitteet saadaan toteutettua EU:n tasolla, direktiiviehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseen tähtäävistä toimenpiteistä ja menettelyistä³⁶ on hyväksyttävä pikaisesti. Säännösten nopea ja tehokas täytäntöönpano on niin ikään tärkeää. Direktiiviehdotus perustuu jäsenvaltioiden parhaisiin toimintatapoihin. Se on

³⁵ Lisätietoja on saatavissa seuraavasta Internet-osoitteesta: <http://www.cordis.lu/coordination/home.html>

³⁶ Ks. alaviite 23.

myös poliittinen signaali siitä, että kansallisia oikeusistuimia kehoitetaan soveltamaan ankarampia rangaistuksia ja ratkaisuja.

Muutamat jäsenvaltiot ovat kehittäneet pk-yrityksiä koskevia keskinäisiä takausjärjestelmiä, pienluottojärjestelmiä ja toimenpiteitä yritysten perustamisen rahoittamiseksi. Viime vuosina rahoitukseen liittyvät ongelmat ovat koskettaneet erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä niin huonontuneen taloudellisen tilanteen kuin pankkialan uudistusten vuoksi. Vaikka pk-yrityksille suunnattujen luottojen ja rahoituksen saatavuus on parantunut, on tämänkin alan toimia tehostettava, sillä pk-yrityksillä on vaikeuksia vaadittujen lainatakuiden esittämisessä ja jotkut pankit eivät enää myönnä pienikatteisia lainoja.

Jäsenvaltioiden tasolla olisi kiinnitettävä enemmän huomiota tekstiili- ja vaatetusalaan erityisen riippuvaisiin alueisiin. Esimerkkinä tästä voisivat olla erityiset alueelliset aloitteet, joilla rajoitetaan teollisuuden rakennemuutoksen sosiaalis-taloudellisia vaikutuksia.

Jäsenvaltioiden vienninedistämisjärjestelmissä voitaisiin myös kiinnittää enemmän huomiota tekstiilialalla toimivien pk-yritysten tarpeisiin erityisesti pienillä alasektoreilla kuten koruompelussa tai sisustuskankaissa. Vienninedistämis toiminta tulisi kohdentaa tärkeisiin kolmansien maiden markkinoihin kuten Kiinaan ja Intiaan. Tällä alalla voitaisiin harkita useiden jäsenvaltioiden yhteistoimintaa.

4.3. Toimet sidosryhmien tasolla

EU:n tekstiili- ja vaatetusalan yritykset on saatu nykyaikaistettua keskittymällä korkean lisäarvon tuotteisiin ja palveluihin. Prosessia on jatkettava ja vauhditettava. Enemmän huomiota on myös kiinnitettävä klusterointiin, innovaatioon, teknologiaan, laatuun, joustavuuteen ja tuotevalikoimaan. Tuotannon teknistä sisältöä on kehitettävä ja parannettava erityisesti vaatetusalaan. Olisi myös lisättävä osallistumista kansallisiin ja eurooppalaisiin tutkimus- ja innovaatio-ohjelmiin.

Samaan aikaan vaikuttaa siltä, että alan pirstaleisen rakenteen vuoksi kestävän kehityksen tavoite voi jäädä saavuttamatta. Kriittisen massan saavuttamiseksi erityisesti pk-yrityksiä olisi kannustettava liittymään verkkoihin tai perustamaan niitä, investoimaan yhteistyötoimiin ja yhteisyrityksiin tai jopa muodostamaan yrityskeskittymiä.

Yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyviä parhaita toimintatapoja olisi kehitettävä edelleen niin EU:n tasolla kuin yleisestikin. Sosiaalisen vastuun osoittava merkintä on yksi yritysten sosiaaliseen vastuuseen liittyvään kehykseen kuuluva väline, jota tekstiili- ja vaatetusalan yritykset voisivat tarkastella lähemmin³⁷, mahdollisesti alan työmarkkinaosapuolten käymän vuoropuhelun yhteydessä. Alan pk-yritysten osallistumista läpi koko toimitusketjun olisi lisättävä läheisessä yhteistyössä suuryritysten kanssa. Kuluttajien tietoisuutta ostopäätöksiin liittyvistä laadullisista seikoista olisi parannettava myyinnedistämistoimien avulla, jolloin myös yhteiskunnalle ja ympäristölle ystävällisten tuotteiden kysyntä kasvaisi.

³⁷ Ks. tekstiili- ja vaatetusalan merkintäkysymyksistä käytyjen keskustelujen pöytäkirja (30. ja 31. toukokuuta 2002). Saatavilla englanniksi Internet-osoitteessa:
http://europa.eu.int/comm/enterprise/textile/documents/labelling_minutes_en.pdf

Teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun parantamiseksi tekstiili- ja vaatetusallalla olisi toteutettava aloitteita, joiden tavoitteena on lisätä tietoisuutta tekijän- ja teollisoikeuksien tärkeydestä tällä alalla. Lisäksi Euroopan laajuinen, teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä tietoja sisältävä on-line-tietokanta voisi osoittautua hyödylliseksi välineeksi tekstiili- ja vaatetusallalla toimiville pk-yrityksille.

Yritysten on tarkasteltava kaikkia jäsenvaltioissa ja EU:n tasolla käytettävissä olevia rahoitusjärjestelyjä, Euroopan investointipankin tarjoamat järjestelyt mukaan luettuina. Rahamaailmassa tapahtuvat muutokset edellyttävät myös pk-yrityksiltä enemmän joustavuutta. Pk-yritysten on avauduttava ja tultava avoimemmiksi toimittaessaan tietoja pankeille ja rahoituslaitoksille. Joidenkin rahoitusmuotojen yhteydessä rahoittajat saattavat haluta osallistua yrityksen päätöksentekoprosessiin. Nämä yrittäjäkäyttäytymisen tärkeät muutokset on sisällytettävä yritysten strategioihin.

Tehokkaampien kumppanuuksien, klusterien ja verkkojen kehittämisestä alan eri sidosryhmien keskuudessa voisi myös olla hyötyä tekstiili- ja vaatetusalan kilpailukyvyn kannalta. Erityisesti vähittäismyyjillä ja jakelijoilla on jo pitkään ollut keskeinen asema tekstiili- ja vaatetusalan ketjun ja kuluttajien välisissä suhteissa. Tämän alan kumppanuuksia voitaisiin tarkastella.

5. TOIMINTAA KOSKEVAT PÄÄTELMÄT

EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuus on pyrkinyt jo pitkään vastaamaan rakenneuudistuksen ja nykyaikaistamisen asettamiin haasteisiin. Alan kilpailuetuja on parannettu kehittämällä luovuutta ja laatua, tutkimusta, innovaatiota ja työvoiman pätevyyttä, teknistä sisältöä ja lisäarvoa sekä edistämällä dynaamista klusterikäyttäytymistä.

Horisontaalisen teollisuuspolitiikan suuntaviivojen alakohtaisen täytäntöönpanon yhteydessä pk-yrityskeskeisen alan on pystyttävä ratkaisemaan, kuinka sen omat erityispiirteet voidaan ottaa huomioon ja kuinka sen osallistumista EU:n, kansallisella ja alueellisella tasolla käytettävissä oleviin välineisiin voidaan parantaa.

EU:n kauppapolitiikka on tärkeässä asemassa, sillä se tarjoaa EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuudelle asianmukaiset säännöt alan kehittämistä varten. Tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kaltaisella erittäin globaalistuneella alalla kansainvälinen kauppa edellyttää tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Asianmukainen reaktio Euroopan tekstiili- ja vaatetusteollisuudessa tapahtuneisiin suuriin muutoksiin ja EU:n markkinoiden avautumiseen voidaan varmistaa ainoastaan takaamalla EU:n tekstiili- ja vaatetusalan viennille vastaava pääsy maailmanmarkkinoille ja toteuttamalla aiheellisia toimia sen varmistamiseksi, että alan kansainvälisessä kilpailussa noudatetaan tasapuolisia edellytyksiä ja kestävä kehityksen perusteita. EU:n tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kilpailuasemaa parantaisi myös Euro-Välimeri-alueen toteutuminen mahdollisimman pian.

Tekstiili- ja vaatetusteollisuus on edelleen voimakas teollisuuden ala Euroopassa. Rakenneuudistus- ja nykyaikaistamisprosessi on kuitenkin vaikuttanut suuresti ja vaikuttaa edelleen EU:n eri alueiden työllisyyteen. On tärkeää ennakoida näiden prosessien mukanaan tuoma teollinen muutos. Yhdennettyjen aluekehitysaloitteiden

yhteydessä olisi tarkasteltava investointien houkuttamista elinkeinoelämän eri alueille sekä työvoiman koulutusta ja uudelleen koulutusta.

Komissio pyrkii säilyttämään vapaan kilpailun elinkeinoelämän eri aloilla ja niiden välillä sekä turvaamaan sisämarkkinoiden sääntöjen soveltamisen tekstiili- ja vaatetusalan, koska tällä tavoin voidaan edistää merkittävästi tekstiilialan ja muiden elinkeinoelämän alojen kilpailukykyä parantamista laajentuneessa Euroopan unionissa.

Sosiaalinen vuoropuhelu on yksi onnistuneiden taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten perustekijöistä. Lissabonin strategiassa painotetaan sosiaalisen vuoropuhelun osuutta vastattaessa Euroopan tärkeimpiin haasteisiin, joita ovat muun muassa pätevyyden ja ammattitaidon parantaminen, työn organisoiminen, nykyaikaistaminen, yhtäläisten mahdollisuuksien ja monimuotoisuuden edistäminen sekä aktiivista ikääntymistä koskevan politiikan kehittäminen. Nykyaikaistamiseen ja muutosten hallintaan liittyviä kysymyksiä on hyvä käsitellä työmarkkinaosapuolten välisissä neuvotteluissa.

Tekstiili- ja vaatetusalan tulevaisuutta laajentuneessa Euroopan unionissa koskeva keskustelu ei saa rajoittua komission sisäiseksi. EU:n kaikkien toimielinten, jäsenvaltioiden, liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden olisi vuorollaan otettava haaste vastaan. Meidän kaikkien haasteena on kehittää EU:n politiikkaa siten, että se edistää ja tukee tekstiili- ja vaatetusteollisuuden kaltaisten teollisuuden alojen kilpailukykyä. Tämän vuoksi komissio pyytää kaikkia osapuolia kommentoimaan tässä tiedonannossa esille tuotuja kysymyksiä³⁸.

Vastikään perustetulla kilpailukykyä tarkastelevalla neuvostolla on keskeinen asema tässä tiedonannossa käynnistetyn prosessin viemisessä eteenpäin. Se voi auttaa takaamaan politiikkojen johdonmukaisuuden EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla ja parantaa niiden vuorovaikutusta. Kilpailukykyä tarkastelevalla neuvostolla on myös hyvä tilaisuus tarkastella yksittäisten teollisuudenalojen kilpailutilannetta.

Komissio aikoo perustaa kaudeksi 2004–2006 alakohtaisen korkean tason työryhmän vauhdittaakseen keskustelua aloitteista, joilla voidaan helpottaa tekstiili- ja vaatetusalan sopeutumista edessä oleviin suurimpiin muutoksiin ja taata alan kestävä kehitys. Korkean tason työryhmän on tarkoitus kokoontua kaksi kertaa vuodessa tekemään yhteenveto tekstiili- ja vaatetusalan taloudellisesta tilanteesta ja esittämään EU:lle ja kansallisille poliittisille päättäjille suosituksia alan kilpailukykyyn ja kauppaan vaikuttavista tärkeimmistä kysymyksistä.

Komissio seuraa tulevana kuukausina edelleen tekstiili- ja vaatetusalan tilannetta tarkempien päätelmien tekemiseksi. Vuoden 2004 alussa julkaistaan yksityiskohtaisempi analyysi kiintiöiden poistamisesta 1. tammikuuta 2005 aiheutuvista vaikutuksista. Komissio raportoi edellä ehdotettujen toimien täytäntöönpanosta vuoden 2005 kevääseen tai vuoden 2006 loppuun mennessä ja saattaa ehdottaa muiden aloitteiden toteuttamista.

³⁸ Kommentit olisi lähetettävä komissiolle mieluiten sähköpostitse osoitteeseen "entr-textile-COM2003@cec.eu.int" noudattaen ohjeita, jotka löytyvät Internet-sivulta <http://europa.eu.int/comm/enterprise/textile/COM2003.htm>

Liite
Esimerkkejä tekstiili- ja vaatetusalan konkreettisista toimista EU:n tasolla

1. LAAJENTUMINEN

Liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden yritysten valmistelemiseksi uuteen sääntely-ympäristöön liittymisen jälkeen komissio tuki alan työmarkkinaosapuolten järjestämää sosiaalis-taloudellista foorumia. Tämä tekstiili- ja vaatetusalan yrityksille, ammattijärjestöille ja ammattiliittojen edustajille suunnattu tilaisuus järjestettiin Puolassa vuonna 2002. Seuraava tilaisuus on tarkoitus järjestää Bulgariassa vuoden 2004 alussa.

Komissio rahoittaa tällä hetkellä Phare-ohjelmasta PERFECT-LINK -hanketta³⁹ Keski- ja Itä-Euroopan liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden tekstiili-, vaate- ja nahka-aloilla. Hankkeen tavoitteena on parantaa liike-elämän organisaatioiden valmiuksia ja taitoja, jotka liittyvät Euroopan yhteisön säännöstöä koskevien tietojen hakuun ja levittämiseen näiden organisaatioiden jäsenille. Tällä tavoin parannetaan paikallisten yritysten valmiusastetta, jotta ne pystyisivät toimimaan ja kilpailemaan menestyksekkäämmin liittymisen jälkeen.

Lisäksi komissio rahoittaa tällä hetkellä yrityssektorilla ympäristötietoisuuden lisäämistä koskevaa hanketta, jonka tavoitteena on selvittää liittymässä olevien maiden ja ehdokasmaiden pk-yrityksille EU:n ympäristölainsäädäntöä. Hankkeen tuloksena syntyvää koulutuspakettia, jossa keskitytään teollisuuden ja yleisemmin yksityissektorin kannalta erityisen tärkeisiin direktiiveihin, käytetään näiden maiden pk-yrityksille suunnattuna EU:n ympäristölainsäädännön oppaana.

2. TUTKIMUS JA INNOVAATIO

Osoituksena muiden alojen tekniikoiden soveltamisesta tekstiili- ja vaatetusallalla korkean lisäarvon tuotteiden kehittämiseksi on Euroopan avaruusjärjestön teknologiansiirto-ohjelma. Ohjelman ansiosta on kehitetty esimerkiksi vuodevaatteita, joiden avulla voidaan valvoa vauvojen unta kätkytkuolemien ehkäisemiseksi, pukuja harvinaisesta perinnöllisestä Kaposin taudista kärsivien lasten ihon suojaamiseksi, arktisissa olosuhteissa käytettäväksi tarkoitettuja lämpötakkeja ja Formula 1 -kilpailijoiden käytössä jo olevia alusasuja, joissa on sisäänrakennettu jäähdytysjärjestelmä. Lisäksi saman ohjelman osana äskettäin käynnistetyssä hankkeessa pyritään soveltamaan olemassa olevaa kalvobioreaktoriteknologiaa pienikokoisten, edullisten ja tehokkaiden jätevedenkäsittelyjärjestelmien kehittämiseksi tekstiilien viimeistelyn alalla toimivien pk-yritysten käyttöön⁴⁰.

e-TEN -ohjelmasta (aiemmin TEN-Telecom)⁴¹ rahoitetaan hankkeita verkkopalvelujen tarjoamiseksi koko EU:ssa. Ohjelmassa keskitytään erityisesti palvelun kriittisiin validointi- ja käynnistysvaiheisiin, joita ei voitaisi muuten

³⁹ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.perfectlink.org/perfect.htm>

⁴⁰ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.t4tech.com/space2tex/>

⁴¹ Ympäristöalan innovaatioita voidaan rahoittaa myös LIFE-ohjelmasta. Lisätietoja löytyy Internet-osoitteesta <http://europa.eu.int/comm/environment/life/life/environment.htm>

toteuttaa alkupääomaan ja käynnistämisvaiheisiin liittyvien vaikeuksien vuoksi. Tekstiili- ja vaatetusala on jo hyötynyt kahden hankkeen rahoituksesta. Toinen hankkeista koskee tekstiilialan pk-yritysten yritystietopalvelun perustamista⁴² ja toinen pellavaa koskevien virtuaalisten markkinoiden ja sähköisen kauppapaikan perustamista⁴³. Ympäristöalan innovaatioita voidaan rahoittaa myös LIFE-ohjelmasta⁴⁴.

3. TIETOYHTEISKUNTA

Vaatteiden massaräätälöinti näyttää tarjoavan lupaavia mahdollisuuksia vaatetuksen alasektorilla. Räätälöidyt vaatteet vastaavat yksilölliseen tyyliin ja parempaan istuvuuteen liittyviä kuluttajien toiveita, mutta maksavat vähemmän kuin mittatilaustyönä valmistetut vaatekappaleet. Tuottajat voivat samalla hyödyntää asiantuntemustaan ja tekniikan taitotietoaan sekä saada aikaan lisäarvoa. Lisäksi tekstiili- ja vaatetusalan tuottajat Euroopassa hyötyvät positiivisista kerrannaisvaikutuksista, sillä kudontaan ja vaatteiden valmistukseen liittyvä kysyntä kuluttajan lähiympäristössä kasvaa. Jotkut yritykset ovat jo kehittäneet monenlaisia liiketoimintastrategioita räätälöityjen vaatteiden tuotantoa ja markkinointia varten. E-Tailor-⁴⁵, FashionMe-⁴⁶, eT-Cluster-⁴⁷ ja FashionOnLine⁴⁸ -tutkimushankkeissa, joiden rahoitukseen komissio on osallistunut tutkimuksen ja kehityksen viidennen puiteohjelman IST-ohjelmasta, on keskitytty toiminnan tehostamiseen ja kannattavuuden lisäämiseen tarvittavien tekniikoiden kehittämiseen.

Äskettäin valmistuneessa TEX-MAP -hankkeessa⁴⁹ pyrittiin laatimaan Euroopan tekstiili- ja muotiteollisuutta koskeva tutkimussuunnitelma. Hankkeen tavoitteena oli kehittää strateginen etenemissuunnitelma tekstiili-vaatetus-jakeluketjun muuttamiseksi vuoteen 2010 mennessä monialaiseksi, dynaamiseksi, innovatiiviseksi, joustavasti integroituneeksi ja asiakaskeskeiseksi yritysverkoksi. Määriteltyjen tutkimuspainotusten ansiosta alan tulevia tutkimustoimia pystytään kohdentamaan ja koordinoimaan, joten suunnitelma on erittäin hyödyllinen väline.

4. AMMATILLINEN KOULUTUS

Tekstiili- ja vaatetusosalalla on myönnetty Leonardo da Vinci -ohjelmasta sen toisessa vaiheessa toistaiseksi rahoitusta kolmeen alakohtaiseen hankkeeseen⁵⁰. UP-SKILLS -hankkeessa keskitytään tekstiili- ja vaatetusosalalla toimivien pk-yritysten johdon koulutustarpeisiin erityisesti markkina-analyysin, strategisen suunnittelun ja henkilöresurssien hallinnan kaltaisten johtamistaitojen kannalta. ADVOTTEX-hankkeessa on perustettu tekstiili- ja vaatetusteollisuuden sekä yliopistojen ja

⁴² SOLEIL-hanke. Lisätietoja löytyy Internet-osoitteesta
<http://www.ten-telecom.org/en/project.asp?LNK=SOLEIL>

⁴³ TES4TEX-hanke. Lisätietoja löytyy Internet-osoitteesta
<http://www.ten-telecom.org/en/project.asp?LNK=TES4TEX>

⁴⁴ Lisätietoja löytyy Internet-osoitteesta <http://europa.eu.int/comm/environment/life/life/environment.htm>

⁴⁵ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.atc.gr/e-tailor/>

⁴⁶ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.fashion-me.com/>

⁴⁷ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.atc.gr/eT-Cluster-/index.htm>

⁴⁸ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.atc.gr/Fol/>

⁴⁹ Hanketta kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://www.atc.gr/Tex-Map/>

⁵⁰ Hankkeita kuvataan tarkemmin Internet-osoitteessa <http://leonardo.cec.eu.int/pdb/>

koulutuslaitosten (joista jotkut ovat jo järjestäytyneet AUTEX-verkoksi⁵¹) välinen yhteystaho, joka kartoittaa tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvät alan koulutustarpeet ja -mahdollisuudet. Tällä tavalla pyritään varmistamaan, että tieto- ja viestintätekniikan alaan liittyvät yritysten erityiset koulutustarpeet ja tarjolla olevat ammatilliset kurssit vastaavat paremmin toisiaan. Kolmannen hankkeen tavoitteena on kehittää nykyisen työvoiman uudelleen koulutusta koskeva interaktiivinen vakiomalli tekstiilialan innovatiivista koulutusta varten.

5. YMPÄRISTÖ

Yksi yhdenmukaisen tuotepolitiikan välineistä kuluttajien tietoisuuden lisäämiseksi jonkin tuotteen ekologisista ominaisuuksista on ympäristömerkki. Euroopan ympäristömerkki⁵² on EU:n tasoinen vapaaehtoinen järjestelmä, jonka avulla monien eri tuoteryhmien joukosta erotetaan tuotteet, joilla on erinomaisia ympäristöominaisuuksia. Vaikka tekstiilialalla onkin tällä hetkellä eri tuoteryhmiä eniten ympäristömerkin saaneita tuotteita (46), tämä on vain hyvin pieni osa markkinoiden laajasta tekstiilituotevalikoimasta. Monet tekstiili- ja vaatevalmistajat ovat tätä nykyä sitä mieltä, että kuluttajat eivät ole tunnustaneet ja hyväksyneet ympäristömerkkiä riittävän hyvin, jotta merkin rekisteröinti ja vaatimustenmukaisuuden osoittaminen olisi perusteltua⁵³. Tämän vuoksi kansallisella ja EU:n tasolla olisikin toteutettava yhdenmukaisempia toimia, jotta kuluttajat tunnustaisivat merkin ja se muodostuisi houkuttelevammaksi vaihtoehdoksi jakelijoille ja valmistajille.

Lisäksi tekstiilialan pirstaleisen tuotantoketjun vuoksi vastuu ekologisesta kuormituksesta langetaan usein ketjun alkupäässä toimiville tuottajille (esim. kankaiden valmistajat), kun taas lopputuottajat (esim. vaatevalmistaja tai jakelija) hyötyvät useimmiten koituvista eduista. Koko tekstiili- ja vaatetusalan tuotantoketjun kattavassa tiedonjakamisessa voisi olla hyödyllistä käyttää järjestelmää, joka perustuu ketjun alkupäässä toimivien tuottajien tekemiin tuotteiden ympäristöilmoituksiin.

6. KEMIKAALIT

Komission Internet-sivuilla löytyy jo monia REACH-ehdotuksiin liittyviä vaikutusten arviointeja⁵⁴. Lisäksi komissio tutkii parhaillaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa uuden kemikaalipolitiikan vaikutusta vaatetus- ja tekstiilialaan. Tutkimuksen tavoitteena on vahvistaa alan käyttämiin tärkeimpiin kemikaaleihin sovellettavat suorat rekisteröinti- ja testauskustannukset sekä tarkastella näiden kustannusten taloudellista vaikutusta kemikaalituottajiin ja jatkokäyttäjiin samoin kuin REACH-järjestelmän täytäntöönpanon pitkäaikaisempia vaikutuksia kemian prosesseja ja tuotesuunnittelua koskeviin innovaatioihin tekstiiliteollisuuden alalla.

⁵¹ Association of Universities for Textiles. Lisätietoja löytyy Internet-osoitteesta <http://textiles.rug.ac.be/autex/menu.htm>

⁵² Lisätietoja löytyy Internet-osoitteesta <http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index.htm>

⁵³ Ks. tekstiili- ja vaatetusalan merkintäkysymyksistä käytyjen keskustelujen pöytäkirja (30. ja 31. toukokuuta 2002). Saatavilla englanniksi Internet-osoitteesta:

⁵⁴ http://europa.eu.int/comm/enterprise/textile/documents/labelling_minutes_en.pdf
<http://europa.eu.int/comm/enterprise/chemicals/chempol/bia/index.htm>

Tästä aiheesta järjestettiin sidosryhmille suunnattu seminaari 22. syyskuuta 2003. Toiveena on, että ala pystyy tutkimustulosten perusteella ennakoimaan paremmin REACH-järjestelmän käyttöönotosta syntyvät mahdolliset haasteet.

7. KULUTTAJA-ASIAT JA KANSANTERVEYS

Komissiossa on parhaillaan käynnissä tutkimushanke (EIS-chemrisks), jossa tarkastellaan kuluttajien altistumista monista tuoteryhmistä (tekstiilit mukaan luettuina) vapautuville kemikaaleille. Hankkeen tavoitteena on kerätä ja arvioida tietoja kemikaalien vapautumisesta eri tuotteista. Hankkeessa pyritään myös kehittämään Euroopan laajuiset standardit testimenetelmiä ja ihmisten altistumista kemikaaleille koskevia arviointoja varten. Tehdessään tulevaisuudessa päätöksiä kulutushyödykkeiden sisältämien erityisten kemikaalien aiheuttamista riskeistä poliittisten päättäjien pitäisi pystyä käyttämään hyväkseen luotettavia tieteellisiä tietoja. Myös valmistajat saavat käyttöönsä paljon tietoa tuottamistaan tavaroista vapautuvien kemikaalien terveysvaikutuksista. Tämä on erityisen tärkeää tekstiili- ja vaatetusallalla, sillä tällä hetkellä saatavilla on melko vähän asiaa koskevia tietoja. Valmistajien on niin ikään helpompi valmistautua REACH-järjestelmän todennäköisesti asettamiin vaatimuksiin.